

VISIE OP WESTLAND

OMGEVINGSVISIE 1.0

Visie op Westland

Omgevingsvisie 1.0

Inhoud			
Voorwoord	3		
Samenvatting	4		
1 Inleiding	5		
2 Een Omgevingsvisie maak je niet alleen	6		
3 Hoe komen we tot een Omgevingsvisie?	9		
4 Ontwikkelingen en prioriteiten	12		
5 Missie en ambities	15		
6 Ruimtelijke, sociale en economische belangen in evenwicht	17		
7 Sterke samenleving	20		
7.1 Kansen op goede gezondheid	21		
7.2 Bewustwording	24		
7.3 Betrokken inwoners zetten zich in voor hun omgeving	27		
7.4 Iedereen doet mee	28		
7.5 Jeugd kan zich optimaal ontwikkelen	28		
		8 Goed toeven	30
		8.1 Wonen	31
		8.2 Beleven en genieten van de leefomgeving	33
		8.3 Duurzaam	39
		8.4 Beheren en beschermen	42
		8.5 Klimaatbestendig	47
		9 Welvarend Westland	55
		9.1 Samenwerking	57
		9.2 Innovatieve tuinbouwgemeente	57
		9.3 Toekomstbestendige bedrijventerreinen	61
		9.4 Detailhandel	62
		9.5 Kansen voor ondernemerschap	62
		9.6 Goed ondernemerschap	63
		9.7 Kansen op de arbeidsmarkt	64
		9.8 Bereikbaar Westland	66
		10 Bevlogen besturen	68
		11 Van visie naar uitvoering	69

VOORWOORD

In Westland is het heerlijk wonen, werken en recreëren. Dat vindt iedereen belangrijk. Het college van burgemeester en wethouders heeft aan de inwoners van Westland gevraagd wat zij belangrijk vinden voor Westland in de toekomst. Mensen geven aan dat ze willen wonen in een gemeente waar je je thuis voelt, geborgen bent, maar waar er ook kansen zijn om je te ontwikkelen en ontplooiën. Dit is een wens van alle tijden, onze ouders wilden dat voor ons en wij willen dat ook voor onze kinderen en kleinkinderen.

Maar hoe zorgen we er nu voor dat Westland in de toekomst nog steeds een fijne gemeente is om te wonen, werken en recreëren? Het college wil iedereen die trots is op Westland een aantrekkelijk perspectief bieden. Dat doen we met het instrument Omgevingsvisie. Hierin komt al het beleid van de gemeente dat de fysieke leefomgeving raakt samen met als rode draad de onderwerpen duurzaamheid, gezondheid en veiligheid. Een Omgevingsvisie kan je als gemeente niet alleen maken. Het gaat over onderwerpen die iedereen raken,

bijvoorbeeld gezondheid en veiligheid, en onderwerpen die niet stoppen bij de grens van Westland, denk hierbij aan water, klimaatadaptatie en infrastructuur. Samen met onze inwoners, bedrijfsleven, experts, buurgemeenten en andere stakeholders (waterschap, veiligheidsregio etc.) is deze visie tot stand gebracht. We hebben onze vragen aan hen gesteld, informatie opgehaald en onze ideeën voor Westland aan hen voorgelegd.

Het college heeft bepaald dat het behoud van de identiteit van Westland de belangrijkste opgave is. Drager van de sociaal-maatschappelijke en economische ontwikkeling is het tuinbouwcluster. Maar ook het behouden en verbeteren van de oorspronkelijke landschappelijke structuren, de woonkernen en de gemeenschapszin in de dorpen. Wonen in Westland betekent verbondenheid met de bedrijvigheid die Westland kenmerkt. Via het proces van de omgevingsvisie zal het gemeentebestuur in nauwe samenspraak met de samenleving deze koers verder aanscherpen. Dit met als doel te komen tot een omgevingsvisie die particuliere initiatieven gericht kan

stimuleren en waar nodig reguleren en waarin oplossingen worden gezocht voor vraagstukken zoals de druk op de ruimte, de noodzaak om te komen tot een passende woningvoorraad, bereikbaarheid, klimaat- en energieopgaven, de arbeidsmarktproblematiek en leefbaarheid.

De nu voorliggende Omgevingsvisie is de zogenoemde 1.0 versie. Deze versie zal in de komende maanden verder worden uitgewerkt naar een 2.0 versie, die is bedoeld als volwaardige vervanger van de “Structuurvisie Westland 2025” en daarmee richtinggevend is voor initiatieven. In de Omgevingsvisie 2.0 wordt concreet richting gegeven en worden belangrijke bestuurlijke keuzes gemaakt.

Het college doet dit natuurlijk niet alleen, maar juist samen met gemeenteraad en betrokkenen. We vertrouwen erop dat we samen met u kunnen werken aan een mooi en toekomstbestendig Westland.

Wethouder Cobie Gardien

SAMENVATTING

In deze Omgevingsvisie van gemeente Westland leest u de rode draad voor de ruimtelijke plannen in Westland de komende jaren. Onze focus blijft op het tuinbouwcluster liggen, maar we zoeken daarin een betere balans met de leefomgeving. Westland wil een groenere, gezonde en aantrekkelijke gemeente zijn. Dat realiseren we vanuit een People-Planet-Profit benadering.

People gaat over de sterke samenleving die wij in Westland kennen. De grootste kracht achter de Westlandse identiteit, onze inwoners. Hoe creëren we voor hen een zo'n prettig mogelijke omgeving, zodat we allemaal nog jaren met plezier kunnen wonen. Een leefomgeving waarin men elkaar steunt en zich inzet voor zijn omgeving. Waar ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen, met aandacht voor behoud van onze cultuur. Een gemeente waar iedereen gelijke kansen heeft op gebied van gezondheid en de jeugd zich optimaal kan ontwikkelen en veilig kan opgroeien. Daarvoor is vergroening nodig en nieuwe woningen die toekomstbestendig zijn.

We houden groene gebieden groen zoveel mogelijk in de dorpen uit te breiden en behouden zo kenmerkende historische landschapsstructuren voor onze toekomstige bewoners.

Door een klimaatbestendig beleid te voeren, is het onderdeel Planet verweven in alle plannen van Westland voor de toekomst. Ruimtelijke inrichting, nieuwbouw, verkeersmaatregelen. Allemaal thema's die we zo duurzaam mogelijk willen benaderen. We zullen dus hoog inzetten op het volledig benutten van bodemwarmte en gaan warmtenetten inrichten door de regio. Ook de andere mogelijkheden voor groene stroom worden optimaal ingezet, zodat we als Westland ons steentje bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van onze leefomgeving en zorgvuldig en verantwoord met de grondstoffen van de aarde omgaan.

Profit speelt een belangrijke factor bij al deze ontwikkelingen. De glastuinbouwsector blijft hierbij een belangrijke

rol spelen. Daar zijn we trots op, want deze bedrijven en hun medewerkers vormen een groot deel van de Westlandse identiteit. We zetten in op bereikbaarheid en willen internationaal een toonaangevende rol spelen op gebied van kennis, innovatie, duurzaamheid en gezondheid in onze Greenport. Onze kennis en logistiek is de bron voor een groene economie die oplossingen biedt voor wereldproblemen. Daarbij moet ruimte blijven bestaan om te ondernemen, zodat we gezamenlijk kansen kunnen benutten om Westland optimaal op de kaart zetten.

Natuurlijk staat deze Omgevingsvisie niet op zichzelf. Zoals u in Hoofdstuk 2 kunt lezen, hebben we hier met veel partners binnen de gemeente en uit de omgeving aan gewerkt. Door deze prettige samenwerking is een goede voorbereiding ontstaan op de Omgevingswet die in 2021 vastgesteld zal worden. Deze eerste versie krijgt een verdere uitwerking in een versie 2.0, waarbij we de uitgezette lijn door vertalen naar de verschillende leefgebieden binnen Westland.

1

INLEIDING

Westland is volop in ontwikkeling. We willen het tuinbouwcluster de ruimte geven hier te kunnen blijven bloeien. Volgens verschillende prognoses komen er de komende jaren duizenden nieuwe inwoners bij. En we hebben te maken met een versnelde energietransitie. Maar hoe blijft een snelgroeiende gemeente aantrekkelijk, leefbaar en gezond voor alle inwoners? Met deze Omgevingsvisie, gericht op 2030 met een doorkijk naar 2040, geeft de gemeente Westland richting aan deze ontwikkelingen. Verhoging van de Westlandse leefkwaliteit is het centrale thema van deze visie.

Vooruitlopend op de Omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking treedt, hebben we een Omgevingsvisie gemaakt voor de gemeente Westland. Daarin geven

we een strategisch beeld van de fysieke leefomgeving van Westland in de toekomst. Een kapstok om richting te geven aan het omgevingsprogramma en het gebiedsdekkende omgevingsplan. Het einddoel in dit uitgebreide proces is een optimale kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Deze visie geeft ons de mogelijkheid de verschillende opgaven bij elkaar te brengen: ingrepen in het beheer van de openbare ruimte, groen en de ontwikkeling van woningbouw koppelen we aan sociale en ruimtelijke onderwerpen als gezondheid, veiligheid, klimaatadaptatie en energietransitie. Gezondheid en veiligheid zijn nieuwe thema's in de Omgevingswet en krijgen dus een prominente plek in de Omgevingsvisie.

Als de complete Omgevingsvisie, inclusief de gebiedsuitwerkingen, in 2020 is vastgesteld, vervangt deze een heleboel beleidsstukken. Bijvoorbeeld de Structuurvisie, de Duurzaamheidsagenda, het Waterplan en het Verkeer- en Vervoersplan. Totdat de Omgevingswet in werking treedt, vormt de bestaande wet- en regelgeving het kader. De nieuwe visie bouwt voort op bestaand beleid. Het is deels beleidsneutraal, maar op een aantal onderwerpen is bijstelling van beleid nodig. Ook dat vindt u terug in de Omgevingsvisie. De ambitie in de visie is groter dan onze gemeentelijke ambitie alleen. Het is een intensief proces dat tijd vraagt van de gemeente, inwoners en bedrijven uit Westland en ketenpartners. Samen kunnen we de gemeente Westland mooier maken.

2

EEN OMGEVINGSVISIE MAAK JE NIET ALLEEN

Sterk in samenwerking

Deze Omgevingsvisie gaat niet alleen over de gemeente Westland, maar werkt ook over de gemeentegrenzen heen. Sommige onderwerpen houden nu eenmaal niet op bij de gemeentegrens. Denk daarbij aan het warmteweb en recreatie. Daarom stemmen we onze visie af met die van het Rijk, de provincie, regiogemeenten en

ketenpartners. Via verordeningen werken deze nationale en provinciale omgevingsvisies uiteindelijk door in de Westlandse visie. In deze visie zijn de Omgevingsvisies van het Rijk en de provincie meegenomen. Ook stemmen we onze Omgevingsvisie af met onze buurgemeenten.

Westland ziet deze Omgevingsvisie als een kans. We

kunnen hiermee de leefkwaliteit in Westland in de nabije en verre toekomst verbeteren. Dat betekent dat ook toekomstige generaties met plezier kunnen blijven wonen in onze gemeente. Natuurlijk lost deze visie niet alle knelpunten en problemen op. De druk op de ruimte zal blijven toenemen, terwijl we aandacht moeten houden voor klimaatverandering (bijv. wateroverlast

en hittestress) en gezondheid (bijv. luchtkwaliteit en geluidshinder). Daarnaast kunnen we als gemeente alleen geen ijzer met handen breken. Voor sommige substantiële verbeteringen en oplossingen hebben we de medewerking en inzet nodig van diverse overheden en andere partijen.

Onze partners

Het is de bedoeling om deze visie 1.0 uit te werken naar een gebiedsgerichte versie. Hiervoor wordt de Omgevingsvisie 1.0 in het najaar van 2019 met externe betrokkenen tijdens een participatietraject verder uitgewerkt om tot de 2.0 versie te komen. We willen dan met een brede groep inwoners, bedrijven en organisaties het gesprek aangaan over de dilemma's en keuzes die voortkomen uit onze ambities.

Over de gemeentegrenzen heen

Samenwerken en een integrale aanpak staan voorop bij de Omgevingswet. Elke gemeente is op eigen wijze bezig

met de invoering van die wet. De grensgebieden tussen gemeenten vragen daarbij speciale aandacht:

1. Grote opgaven stoppen niet bij de gemeentegrens (denk aan warmtenetten, wateropgaven, infrastructuur, verstedelijkingsopgave, etc.).
2. Ruimtelijk zijn grenzen niet altijd zichtbaar. Bijvoorbeeld voor ondernemers. Veel bedrijven hebben een regionale functie, dus is het handig de spelregels regionaal af te stemmen.
3. Ruimtelijke plannen van de ene gemeente moeten ontwikkelingen van de andere gemeente niet dwarsbomen.

Met medewerkers van verschillende omliggende gemeenten en ketenpartners zijn workshops gehouden om een verdiepingsslag voor verschillende thema's te maken. Daarin hebben wij gezamenlijk bepaald in welke mate en bij welke thema's samenwerking zeer gewenst en soms zelfs noodzakelijk is.

3

HOE KOMEN WE TOT EEN OMGEVINGSVISIE?

Vernieuwend werken aan de Omgevingswet

We hebben bij de start van de Omgevingswet in 2016 afspraken gemaakt over ons ambitieniveau. Hierbij hanteren we als leidraad:

- Dingen die al goed gaan, koesteren we. De resultaten van de participatie bij het traject Strategische Agenda en de analyse van het bestaande beleid, waar brede interactieve processen aan vooraf zijn gegaan, hebben

we gebruikt als input voor deze visie;

- Experimenteren en leren op bepaalde onderwerpen. Bij sommige thema's, gebieden en processen, bouwen we ruimte in voor experimenten en leren. Bijvoorbeeld bij het maken van een afwegingsinstrument en op gebied van integraal werken, wat bij deze Omgevingsvisie voor het eerst zo nadrukkelijk gebeurt;
- Omdenken en vernieuwen waar het kan. We gebruiken vernieuwende tools bij participatie, maken

richtinggevende keuzes en ontsluiten zoveel mogelijk digitaal op de kaart.

Van Omgevingsvisie 1.0 naar 2.0

In deze Omgevingsvisie leest u een beschrijving van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Hiermee heeft Westland een eerste stap gezet richting integrale sturing op omgevingskwaliteit. We zijn gestart met de kern van de visie en de ambities en kernopgaven te formuleren.

Bij het opstellen van de visie is de input vanuit enquêtes onder onze inwoners gebruikt, hebben sessies met leden van de gemeenteraad plaatsgevonden en is afstemming geweest met diverse experts en ketenpartners. Alle input is geraadpleegd en besproken met de beleidsinhoudelijke medewerkers. Vervolgens hebben de belangrijkste en breedst gedeelde onderwerpen zo goed mogelijk een plek gekregen in de visie. Deze visie bouwen we hierna

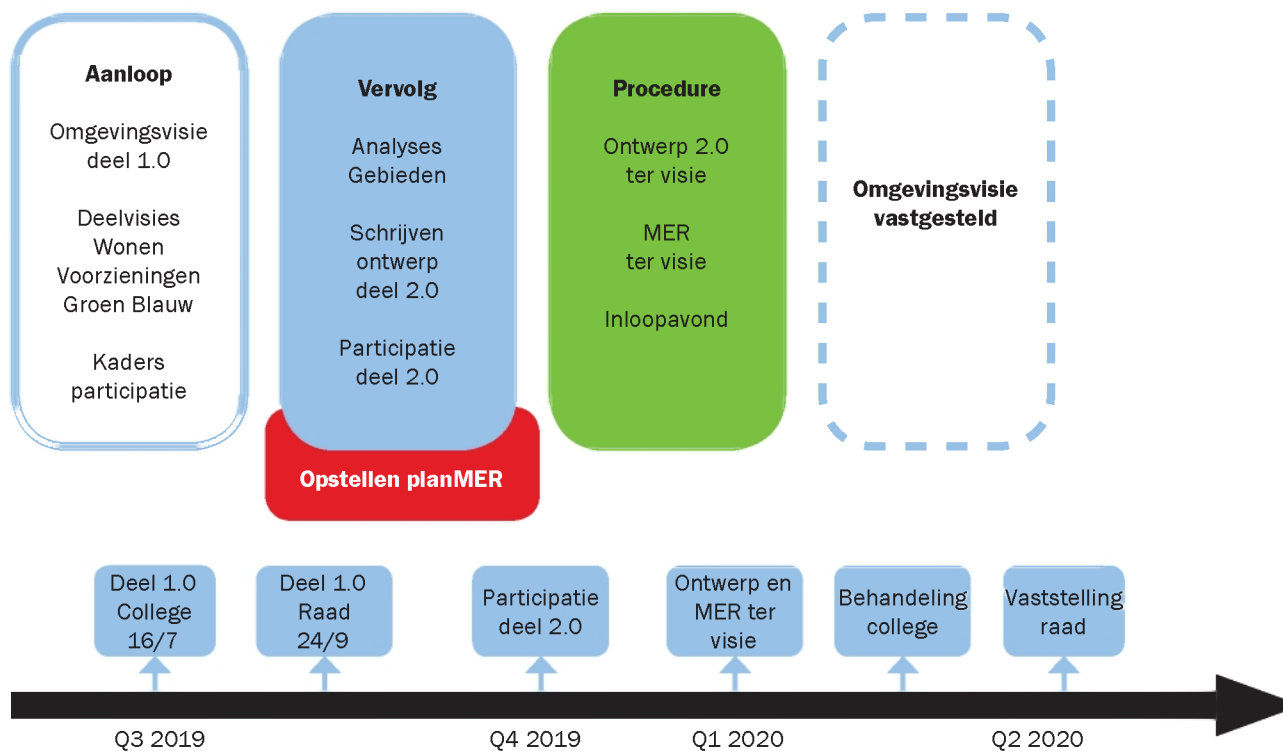
verder uit tot de uiteindelijke complete Omgevingsvisie.

Met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2021, gaan we de visie in het najaar van 2019 verder ontwikkelen. Er komen dan gebiedsgerichte uitwerkingen, bijvoorbeeld om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, met een beschrijving van de diverse gebieden in onze

gemeente. Ook voeren we dan een eerste toets uit van de bestaande leefomgevingskwaliteit, waarbij ook aandacht is voor milieukwaliteit en -effecten (MER). Deze toets geldt als nulmeting voor de monitoring van het omgevingsbeleid en voor toekomstige kwaliteitsverbetering.

In het najaar van 2019 gaan wij met een brede groep inwoners, bedrijven en organisaties tijdens een participatietraject in gesprek om tot een 2.0 versie te komen. Daarbij is het van belang te realiseren dat deze visie 1.0 het uitgangspunt is voor deze participatie. Met andere woorden: de participatie is niet blanco en bouwt voort op de participatie die gedaan is in het kader van de Strategische agenda en de input vanuit de enquêtes uit het Westlandpanel en kaderstelling van de raad. We willen het gesprek aangaan over de dilemma's en keuzes die voortkomen uit de ambities in deze visie. Wij bespreken wat de ambities uit de visie betekenen voor de woon- en werkomgeving van onze inwoners en bedrijven en wat hun ideeën hierbij zijn.

Processchema Omgevingsvisie Westland

MilieuEffectRapportage (MER)

De nieuwe Omgevingsvisie biedt het kader waarin staat dat er MER-plichtige activiteiten (zoals het bouwen van meer dan 2.000 woningen) mogelijk zijn. Dit kan negatieve effecten hebben op de nabijgelegen natuurgebieden.

Voordat de volledige visie in 2020 wordt vastgesteld, laten we daarom een milieueffectrapport (MER) opstellen. Daarin zijn de mogelijke effecten (kansen en risico's) van de ontwikkelingen uit de Omgevingsvisie in beeld gebracht, beoordeeld en grondig afgewogen. Bij de gebiedsgerichte uitwerking van de Omgevingsvisie 2.0 bespreken we deze kansen en risico's in expertsessies, vóórdat die Omgevingsvisie definitief vastgesteld wordt.

Deze werkwijze geeft ons de kans de effecten van verschillende opties beter te overzien en, indien nodig, de koers bij te sturen. We verkennen zo de verschillende hoeken van het speelveld om tot een goede afweging te komen, bijvoorbeeld bij de verschillende routes om de optimale Westlandse balans te vinden. Zo helpt de MER ons de haalbaarheid van onze ambities en de effecten ervan te bepalen.

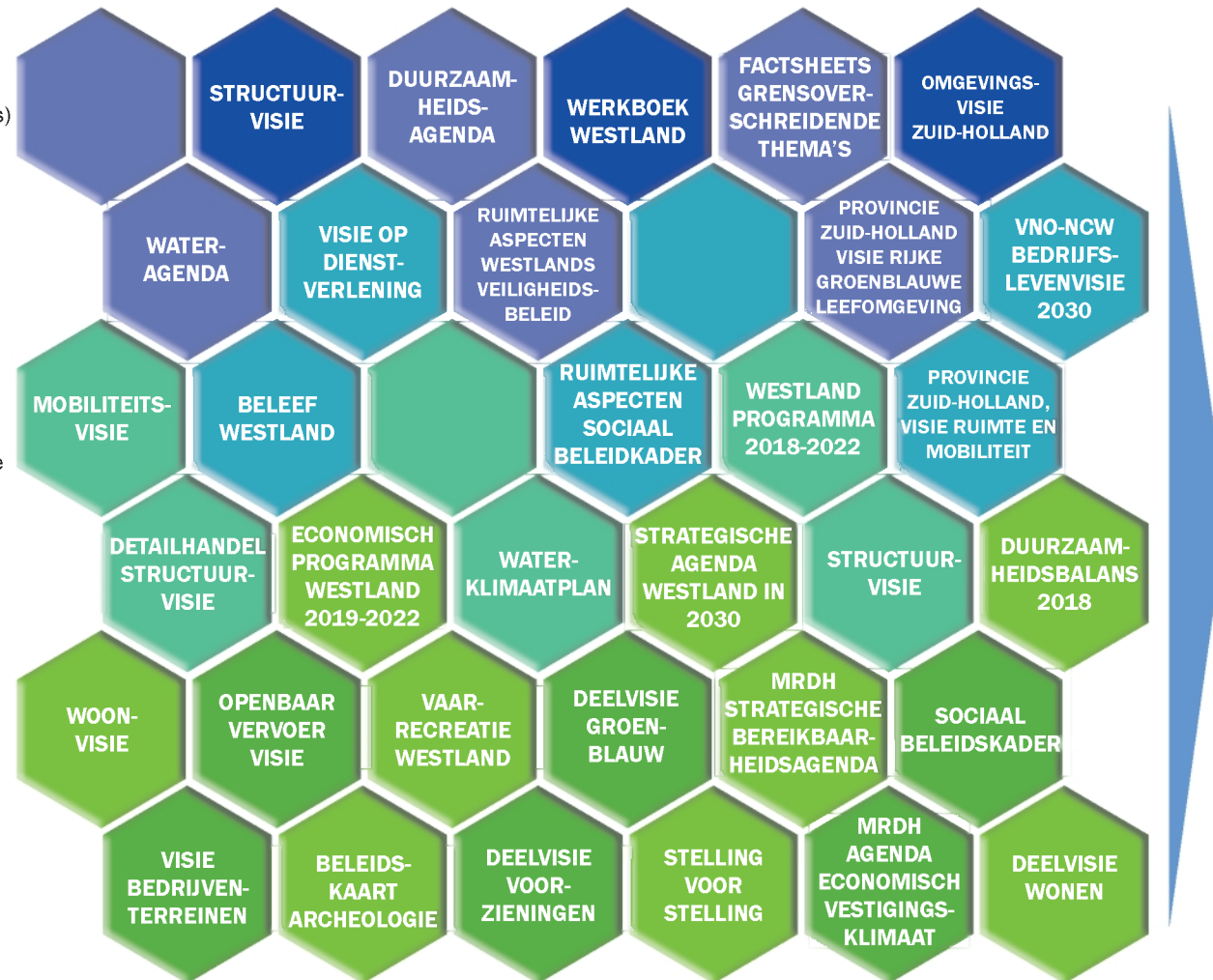
Omgevingsprogramma

Na het vaststellen van de Omgevingsvisie, inclusief gebiedsuitwerkingen, werken we nieuwe ontwikkelingen en maatregelen verder uit in een omgevingsprogramma en in een omgevingsplan. Daarin wordt duidelijk op welke wijze en op welke locatie(s) de ambities concreet uitgevoerd worden.

Beleid dat opgaat in deze Omgevingsvisie

De nieuwe Omgevingsvisie is breder en omvangrijker dan elke eerdere beleidsnota of -visie van de gemeente. We kijken voor alle werkvelden naar de toekomst en beschrijven dat in de Omgevingsvisie. Het beleid dat aangeeft wat Westland precies gaat doen om dat toekomstbeeld

te bereiken, brengen we onder in het integrale omgevingsprogramma. Na het vaststellen van de totale Omgevingsvisie worden die verschillende beleidsnota's ingetrokken. Ook moet elk nieuw beleid binnen het geschetste toekomstbeeld passen en zullen we de inhoud ervan toevoegen aan het omgevingsprogramma.

4

ONTWIKKELINGEN EN PRIORITEITEN

De wereld om ons heen verandert razendsnel. Soms sneller dan we onze plannen kunnen uitvoeren. De economie, de samenleving, de technologie, alles ontwikkelt in rap tempo. Men verwacht dat het aantal megasteden de komende tientallen jaren behoorlijk zal groeien. Het belang van gezond en veilig voedsel neemt een steeds prominenter plek in. Sociale media zijn niet meer weg te denken binnen de samenleving. Engeland werkt aan het

vertrek uit de EU (Brexit), waarvan de gevolgen nog niet goed te overzien zijn. Het is lastig te voorspellen hoe de toekomst er exact uit komt te zien.

Trends in Westland

Westland heeft zich de afgelopen 120 jaar ontwikkeld tot een wereldwijde hotspot als het gaat om glastuinbouw. We kunnen inspelen op datgene waarvan we weten dat

dat de komende jaren gaat veranderen, maar moeten ook rekening houden met (nu nog) onbekende veranderingen die eraan (kunnen) komen. Al met al een grote uitdaging om de koers richting de toekomst te bepalen, en toch flexibel te blijven om onverwachte ontwikkelingen op te vangen. Met de Westlandse Omgevingsvisie bieden we een perspectief hoe we op die veranderingen kunnen reageren, ze kunnen beïnvloeden of zelfs gebruiken

in ons voordeel. Een belangrijke stap daarbij is het Westlandse ruimtelijk-economische domein te verbinden met het sociaal-maatschappelijke domein.

In de strategische agenda, Westland in 2030, staan een aantal trends beschreven en is bekeken welke de grootste impact op Westland hebben. Een trend beschouwen wij als een ontwikkeling die zich gedurende een langere periode in een duidelijke richting beweegt.

De vier belangrijkste trends die we op Westland af zien komen (in willekeurige volgorde):

- Toenemende geopolitieke instabiliteit;
- Toenemende economische onzekerheid;
- Individualisme en nieuwe sociale verbanden;
- Toenemende automatisering en digitalisering.

Deze trends hebben we vertaald naar verschillende toekomstscenario's voor Westland. Dit zijn voorstellingen van de toekomst (geen voorspellingen). Dergelijke scenarioplanning en toekomstscenario's helpen ons om tot realistische en haalbare oplossingsrichtingen te komen, zodat we onze ambities kunnen blijven realiseren.

In de gebiedsuitwerkingen zullen we de oplossingen ook in het licht van de toekomstscenario's bekijken, om duidelijk te maken wat robuuste (toekomstbestendige) oplossingen zijn.

Gezonder en ouder

We leven in het algemeen gezonder en worden ouder dan voorheen. Een mooie winst, omdat veel mensen bewust

kiezen voor een gezonde levensstijl. We zien hierdoor wel de vergrijzing toenemen. Er ontstaat meer eenzaamheid en isolement door de meer en meer individualistische samenleving. Obesitas, door een combinatie van weinig bewegen en een ongezond voedingspatroon, en stress worden een steeds groter probleem. We zien daarbij grote verschillen tussen gebieden, vooral tussen arme(re) en welvarende wijken.

Bevolkingsgroei

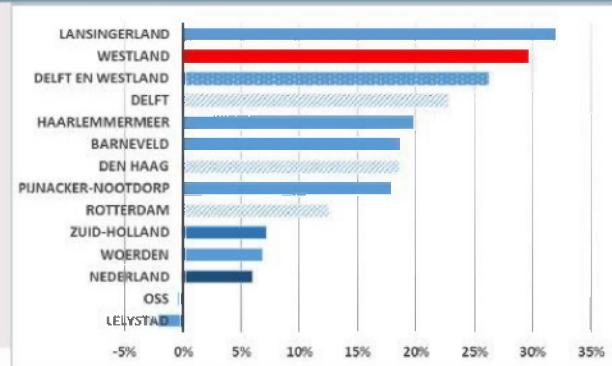
We verwachten een groei van de bevolking in Westland. Diverse prognoses rekenen op een toename van duizenden extra inwoners tot 2040. De groei van de Westlandse bevolking is gebaseerd op prognoses van verschillende bureaus. Deze prognoses worden aan de hand van scenario's door onderzoeksbureaus doorgerekend naar de toekomst. Doordat de gehanteerde scenario's

verschillen, verschillen ook de uitkomsten.

Hoewel de prognoses flink van elkaar verschillen, is duidelijk dat ons bestuur de keuze moet maken in hoeverre we die groei accommoderen én ons concentreren op het verbeteren van de woon-, werk- en leefomgeving.

In tegenstelling tot veel andere gemeenten, verwachten we niet dat het aantal jongeren afneemt in Westland, maar juist een groei van de potentiële beroepsbevolking. Het aantal jongeren (0-15) groeit fors door tot 2040. Dit geeft druk op de jongerenvoorzieningen, maar kan tegelijkertijd allerlei kansen bieden voor Welvarend Westland: dynamiek, vernieuwingsgezindheid, innovativiteit en ondernemerschap. Ook voorspelt de provincie een substantiële vergrijzing: het aantal 80plussers neemt met ruim 100% toe. We zullen voor deze groep de zorg in de wijk, buurt, dorp en kern goed moeten regelen.

Toename bevolking 2017 – 2040 (in %)

Bron: Provinciale prognose BP2016 voor de provincie ZH, regio 'Delft en Westland'

Digitalisering

De impact van digitalisering op de economie en de samenleving is groot. Er zijn groeikansen voor de hightech sector zelf, maar denk ook aan ontwikkelingen op het gebied van robotica, kunstmatige intelligentie, blockchain, 3D printing en Internet of Things. In het tuinbouwcluster is digitalisering weliswaar ondersteunend aan het primaire proces, en ook onmisbaar.

De gevolgen van de technologische ontwikkelingen zijn op veel gebieden nog onzeker. In veel sectoren verwachten we in het Westland nog groei van werkgelegenheid, zeker voor lager opgeleiden. Aan de andere kant lijkt de werkgelegenheid bij administratieve beroepen, mede door digitalisering, af te gaan nemen. Bij maatschappelijke opgaves, zoals mobiliteit en de gezondheidszorg, kan digitalisering uitkomst bieden. Goede digitale bereikbaarheid is dan van groot belang.

Verduurzaming

Onze regio kent een bovengemiddeld hoge uitstoot van CO₂. Een snelle verduurzaming van de economie is essentieel voor het behoud van een goede concurrentiepositie. Het gaat vooral om de transitie naar schone energie en een circulaire economie, met slimme energiesystemen, schone technologieën, bio-gebaseerde materialen en nieuwe verdienmodellen.

Schonere en slimmere mobiliteit

Er is een verandering gaande in omgaan met mobiliteit. Auto's krijgen steeds schonere motors en het aantal elektrische auto's en e-bikes groeit explosief. Smart

mobility wordt dat ook wel genoemd. Denk daarbij ook aan nieuwe OV-verbindingen. Dit heeft uiteraard impact op de toekomstige ontwikkeling van onze regio.

We verwachten dat onze inwoners en bezoekers een combinatie van mobiliteitsvormen zullen blijven gebruiken. Bijvoorbeeld met de fiets naar een OV-halte of -station. Goed openbaar vervoer blijft van belang, met name voor de groepen die hiervan afhankelijk zijn, zoals ouderen. Betrouwbare en overzichtelijke (digitale) informatie helpt mensen bij het maken van een keuze tussen vervoersmiddelen. Met een e-bike kunnen ouderen grotere afstanden per fiets blijven afleggen.

Maar door versnelling van het 'langzame verkeer', neemt het risico op meer ongevallen met letsel wel toe.

Wonen

Westland verwacht een toename van het aantal huishoudens. Vooral de toename van het aantal (oudere) eenpersoonshuishoudens is een belangrijke verandering van de huishoudsamenstelling. 'Quality of living', de kwaliteit van de woningen in ons gebied en de variatie in woonmilieus, wordt steeds belangrijker. Met name voor ouderen zijn bijvoorbeeld gezamenlijke woonvormen een aantrekkelijk alternatief, waarbij ze zelfstandig wonen maar elkaar daarnaast kunnen ondersteunen en gezamenlijk activiteiten kunnen ondernemen.

5

MISSIE EN AMBITIES

Missie

Door de ingezette economische en bevolkingsgroei in Westland komt de kwaliteit van de fysieke leefomgeving steeds meer onder druk te staan. Westlanders laten hun stem hierover horen in enquêtes en bij participatie-bijeenkomsten. De onderzoeksgegevens vanuit de duurzaamheidsmonitor onderbouwen dit. Hiermee brengt de gemeente al vijf jaar de balans tussen economie, sociaal en leefomgeving in kaart op basis van meer dan 100 indicatoren. Economie (profit) scoort zeer hoog, de sociale indicatoren (people) vrij goed en leefomgevingsfactoren (planet) ondergemiddeld. In onze missie hebben wij de keuze gemaakt voor duurzame ontwikkeling, zodat planet meer in balans komt met people en profit. Deze missie is in december 2018 door de gemeenteraad vastgesteld.

Westland is een gemeente waar het welzijn en de welvaart van onze inwoners voorop staat. We zorgen daarbij goed voor onze leefomgeving en duurzaamheid heeft een prominente plek. We werken samen met onze inwoners en ondernemers aan een optimale balans tussen de ecologische, economische en de sociale belangen binnen onze gemeente. Het streven is om in 2030 een ideaal Westlands evenwicht bereikt te hebben tussen deze belangen. De Omgevingsvisie moet ervoor zorgen dat toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen ons dichterbij dit geschetste perspectief brengen. En zorgen voor een goede mix tussen betrouwbaarheid, continuïteit en flexibiliteit.

Ambities

Bij het werken aan deze missie blijven we ons uiteraard

bewust van onze belangrijkste dragers: de kracht van ons DNA/Westlandse mentaliteit (het menselijk kapitaal, van origine verbonden aan het tuinbouwcluster) én de Westlandse leefomgeving (de kwaliteiten van de bestaande ruimte en haar natuurlijke omgeving). Dat is ons fundament.

Het menselijk kapitaal gaat over de mensen die in Westland wonen, werken of verblijven. Westland is de plek waar mensen elkaar graag ontmoeten, waar wat te beleven valt en waar je je verbonden voelt met de mensen om je heen. Samen creëren we een gemeente met sterke verbindingen, fysiek én sociaal. Zodat de gemeenschap een echt netwerk wordt. Voor het Westland van morgen hebben we alle creativiteit en innovatiekracht nodig die in de maatschappij aanwezig is. Zowel bij inwoners als bedrijven.

De fysieke Westlandse leefomgeving is onze basis. Historische elementen zorgen voor een sterke identiteit en een gezamenlijke trots. Dat is van onschatbare waarde voor onze toekomst. Die kwaliteiten willen we behouden én versterken.

De vertaling van de missie naar de Omgevingsvisie leidt tot drie kernopgaven. We hebben dit visueel gemaakt in het 'Westland van Morgen'. Elk onderdeel leidt tot een ambitie. Zo wordt helder wat ons de komende jaren te doen staat. Deze gedeelde waarden worden richtinggevend voor ons handelen en gelden als basis voor integraal werken.

De ambities in de omgevingsvisie zijn:

1. Westland werkt samen aan vitale, sociaal krachtige, gezonde en duurzame dorpen;
2. Westland versterkt haar economie en bestendigt haar (economische) topositie als regio;
3. Westland versterkt en benut het menselijk kapitaal van de gemeente;
4. Westland behoudt en versterkt haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten;
5. Westland is in 2040 klimaatbestendig en energie-neutraal en focust eerst op verduurzaming van het tuinbouwcluster.

Deze ambities hebben wij niet alleen bedacht. De opbrengsten uit het traject van de strategische agenda, de breed uitgezette enquête in 2017 en 2018, het coalitieakkoord en de interactieve processen bij eerder vastgesteld beleid hebben tot dit resultaat geleid. De gemeenteraad heeft de vijf ambities in december 2018 vastgesteld.

Onze missie en de ambities gaan de kern vormen van de Omgevingsvisie.

6

**RUIMTELIJKE, SOCIALE EN ECONOMISCHE
BELANGEN IN EVENWICHT**

Ambities → Strategische doelen ↓	Vitale, sociaal krachtige, gezonde en duurzame kernen	Sterke economie en bestendige economische topositie als regio	Versterken en benutten menselijk kapitaal	Behouden en versterken ruimtelijke, cultuur-historische en landschappelijke kwaliteiten	In 2040 klimaat-bestendig en energie-neutraal
Iedereen woont passend en betaalbaar	x		x		x
Iedereen kan gebruik maken van een adequaat voorzieningenniveau in vitale kernen	x		x		
Iedereen voelt zich veilig	x		x	x	
Iedereen leeft in een veilige, gezonde en aantrekkelijke omgeving	x		x	x	x
Mensen, goederen en grondstoffen kunnen zich goed verplaatsen	x	x		x	x
Kansen voor ondernemerschap		x			
Goed ondernemerschap		x	x		x
Kansen op de arbeidsmarkt		x	x		
Jeugd kan zich optimaal ontwikkelen en groeit veilig en gezond op	x	x	x		
Gelijke kansen op goede gezondheid	x		x		
Mensen steunen elkaar / zetten zich in voor hun omgeving	x		x		
Iedereen doet mee of krijgt ondersteuning					
Mensen hebben vertrouwen in het lokale bestuur van Westland			x		
Mensen participeren in het besturen van Westland					
Financiën op maat					

In deze visie hebben we een begin gemaakt met het maken van keuzes om tot een ideale Westlandse balans te komen tussen de vele ambities die Westland heeft. De Westlandse identiteit is de start en het uitgangspunt van alle ontwikkelingen. We hebben daarbinnen prioriteiten aangebracht. De vele ambities op het gebied van wonen, werken en leefomgeving lijken hier en daar met elkaar op gespannen voet te staan, waardoor het moeilijk is alle beleidsdoelen te realiseren. De hoeveelheid én diversiteit van ambities vragen ons concretere langetermijnkeuzes te maken in een vervolgstap.

De focus ligt voor nieuwe plannen in Westland vooral op:

- Een ruimtelijke inrichting, waarbij meer aandacht is voor het gebiedskarakter. Dat kunnen herkenbare

historische landschapsstructuren zijn (zoals de oude zandgronden) maar ook cultuurhistorische elementen;

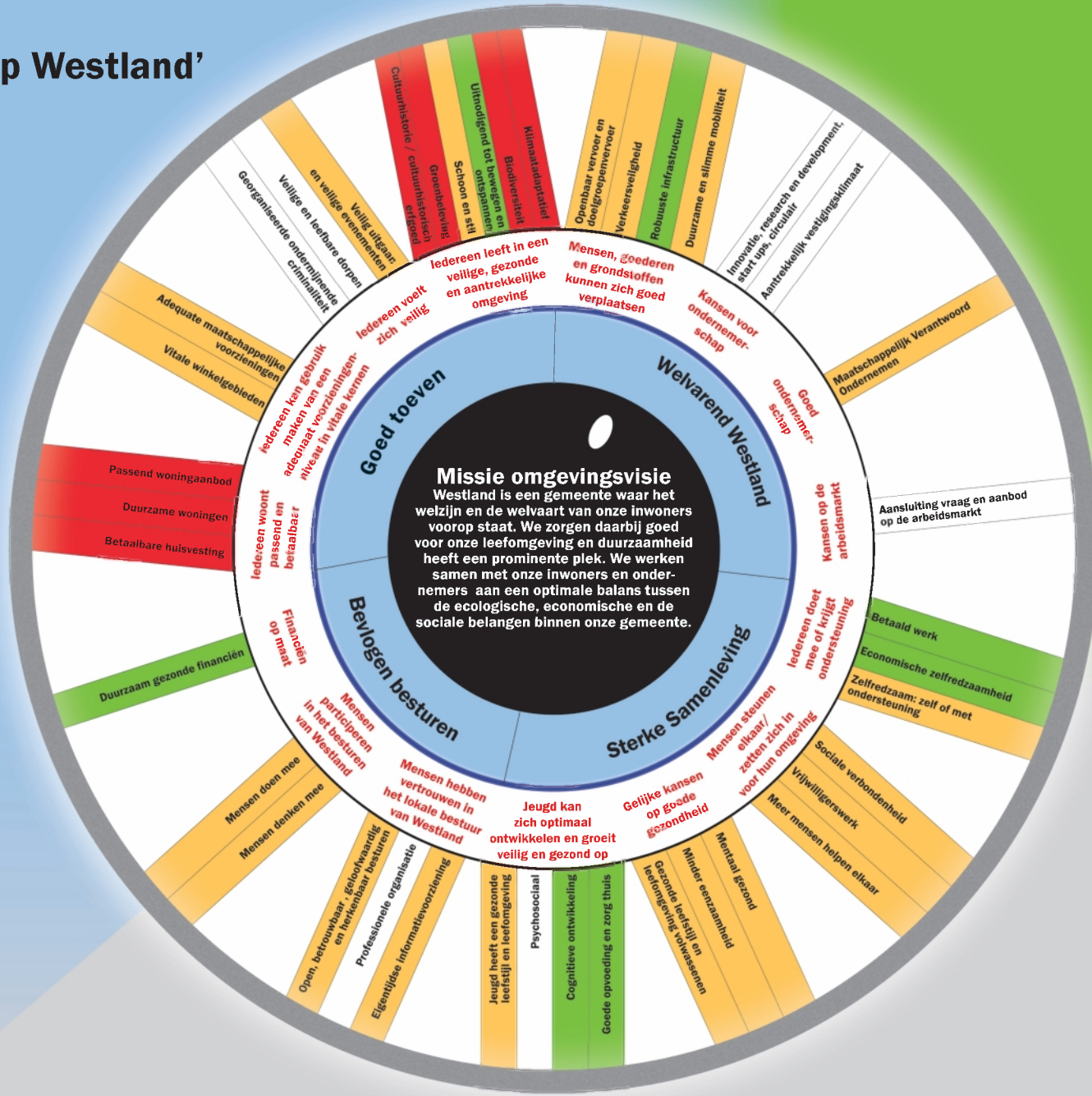
- Vergroening vindt plaats langs de belangrijke groenstructuren én in de wijken;
- De gemeente voert regie bij de inrichting van de beperkte ruimte in Westland;
- Focus op het tuinbouwcluster, met voldoende aandacht voor verbetering van de leefomgeving;
- Nieuwe initiatieven moeten bijdragen aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving;
- Groei op economisch en woningbouwgebied vindt zoveel mogelijk plaats binnen bestaande locaties. Zo houden we groene gebieden groen;

- We kiezen voor groeninclusief bouwen. Dat betekent dat we met respect voor groen bouwen, Dit kan door bestaand groen in te passen in bouwprojecten, nieuwe groengebieden aan te leggen, groene daken en gevels toe te passen of door gebruik te maken van technische maatregelen om hittestress en wateroverlast tegen te gaan;
- We enthousiasmeren niet-werkenden in het Westland en de regio om hun kansen in de tuinbouwsector te pakken. Ook zorgen we voor een goede bereikbaarheid en goed openbaar vervoer. Het realiseren van een goede HOV-verbinding met Rotterdam en Den Haag krijgt hoge prioriteit. We benutten de kansen op een goede HOV-verbinding met Delft.

Voor bestaande plannen kijken we hoe we kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving kunnen verhogen.

Met behulp van afwegingsinstrument 'Het Oog op Westland' (zie volgende pagina) gaan we met initiatiefnemers het gesprek aan. Het doel hiervan is dat alle nieuwe ideeën en initiatieven gaan bijdragen aan verscheidene doelen. Zo gebruiken we het Oog bij het gesprek met initiatiefnemers, om te bespreken of hun initiatief bijvoorbeeld ook een bijdrage kan leveren aan klimaatadaptatie, groenbeleving, betaalbaar of passend wonen. In dit instrument zijn onze missie, strategische en operationele doelen opgenomen en dat is breder dan alleen de fysieke leefomgeving. In het omgevingsprogramma gaan wij weergeven hoe wij die doelen willen verwezenlijken. Ook stellen we indicatoren op waarmee we monitoren of we die doelen behalen in de toekomst. In bovenstaande tabel is te zien hoe onze ambities zich verhouden tot de strategische doelen in het afwegingsinstrument.

'Het Oog op Westland'

7

STERKE SAMENLEVING

Samenleving

Uitdaging: Hoe behouden we de sterke samenleving en gevoel voor verbinding in een snel groeiende gemeente?

Westland heeft in het Sociaal Beleidskader het doel gesteld dat iedereen meedoet, participeert en bijdraagt aan een sterke Westlandse samenleving. Ons uitgangspunt daarbij is dat mensen zelf regie kunnen voeren over hun leven. Als dit niet lukt, of wanneer iemand in de problemen raakt, staan zij er nooit alleen voor. We beschikken over goede voorzieningen, inwoners steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving. Iedereen heeft gelijke kansen op gebied van gezondheid en de jeugd kan zich optimaal ontwikkelen en groeit veilig en gezond op.

We hebben getracht dit te vertalen naar een visie op 2030 en een doorkijk richting 2040, zoals bij de andere

thema's. Maar het sociale beleid van onze gemeente kent geen pauze, blijft continu in ontwikkeling en het werk is nooit af. Omdat we weten dat de bevolking de komende jaren toe gaat nemen, blijft het een uitdaging om onze doelen te behalen. We beschrijven in deze Omgevingsvisie alle onderdelen binnen het sociale beleid die betrekking hebben op de leefomgeving.

De decentralisaties in de zorg hebben het sociaal domein veranderd. De gemeente zit aan het stuur. We zijn van uitvoeringsorganisatie een ontwikkelorganisatie geworden. Dit geeft ons de kans om zorg en ondersteuning dichtbij te organiseren.

7.1 Kansen op goede gezondheid

Om gelukkig en gezond te kunnen leven zijn een aantal primaire levensbehoeften onontbeerlijk, zoals water, voedsel, onderdak, kleding en medische hulp. Daarnaast wordt een gezonde leefomgeving als prettig ervaren, nodigt uit tot gezond gedrag, sporten, spelen en elkaar ontmoeten. Daarbij hoort het stimuleren van fietsen en wandelen. De gezonde leefomgeving heeft zowel betrekking op de fysieke als de sociale omgeving. We kijken daarbij niet alleen naar de algemene behoefte van onze inwoners, maar ook naar specifieke bevolkingsgroepen, zoals kinderen en ouderen. Dit bevordert het sociaal welbevinden.

Toelichting taartdiagram

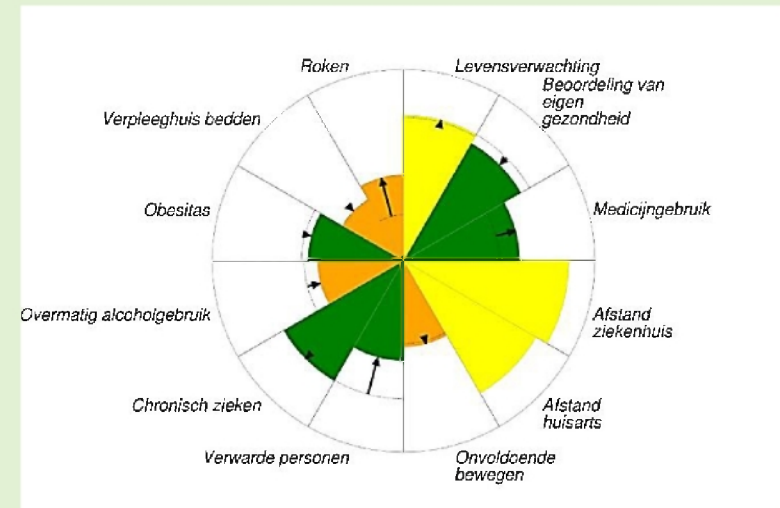
In de volgende paragrafen staan taartdiagrammen die gebruikt zijn in de Duurzaamheidsmonitor. Elk diagram geeft per indicator aan hoe dicht het duurzaamheidsdoel benaderd wordt.

Hoe dichterbij het doel, hoe meer de kleur verandert van rood, naar oranje, naar groen, naar goud.

De mate waarin de taartpunt gevuld is (de straal), geeft de feitelijke waarde aan. Hoe groter de straal, hoe beter de score. De pijltjes in de taartpunt geven de ontwikkeling aan tussen 2014 en nu. Een pijltje naar binnen betekent een achteruitgang, een pijltje naar buiten betekent een positieve ontwikkeling.

Uitleg: Qua levensverwachting en afstand tot het ziekenhuis scoort Westland zeer gunstig. De beoordeling van de eigen gezondheid scoort goed, maar laat een achteruitgang zien ten opzichte van 2014. Dit is te zien aan de pijl die naar binnen gericht is. Het aantal mensen dat rookt, is de laatste vier jaar afgenomen en scoort daarom gunstiger. Dit is te zien aan de pijl die naar buiten toe gericht is.

Alle informatie in de taartdiagrammen is afkomstig uit de Nationale Monitor Duurzaamheid 2018. De gebruikte indicatoren zijn afkomstig van diverse bronnen, zijnde het CBS, POLS, WoON, Nationale zorgatlas, UWV, Rijksdienst cultureel erfgoed, erfgoed databank, GGD, politie, Elsevier, DUO, inspectie voor het onderwijs, Vektis, Verwey Jonker Instituut –Kinderen in Tel, Copodata DVI, European Environmental Agency, KRW portaal, Emissieregistratie, Inspectie voor de Leefomgeving, RIVM, NOAA/NGDC, Risicokaart.nl, KNMI, Nationale Databank Flora en Fauna, Rijkswaterstaat, RVO bewerking door ABF Research, Informatiehuis Water, BlueLabel, Windstats.nl, Bosch & Van Rijn, EP-Online, Kamer van Koophandel, Stichting LISA, IBIS, BAK, bewerking PBL (www.clo.nl), Locatus bewerking PBL (www.clo.nl), CROW, Compendium van de Leefomgeving, gtf.s.ovapi en de klimaatmonitor

streefwaarde	goud maatschappelijk optimaal (doel lange termijn)
grenswaarde	groen maatschappelijk acceptabel (doel korte termijn)
grenswaarde	oranje maatschappelijke grens (behoefte aan directe aandacht)
grenswaarde	rood maatschappelijk onacceptabel (directe ingreep gewenst)
nulwaarde	

Klassenindeling bij normering

Gezondheid

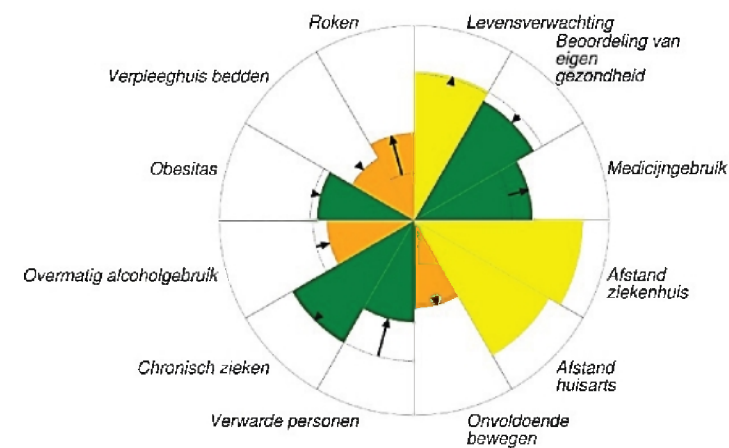

In de Duurzaamheidsbalans 2018 wordt op Gezondheid wisselend gescoord. Het aantal zware rokers is afgenomen, ten opzichte van de vorige GGD gezondheidsmonitor. Overmatig alcoholgebruik is iets toegenomen en aan de hoge kant. Ook het aantal mensen met obesitas is licht toegenomen; daarmee volgt Westland de landelijke trend. Andere opvallende punten zijn de toename van verwarde personen (passend in een landelijke trend), de afname in het medicijngebruik en de uitstekende scores voor levensverwachting, afstand tot ziekenhuis en afstand tot huisarts.

Uitdaging: Hoe zorgen we voor een gezonde leefomgeving die stimuleert tot bewegen en uitnodigt tot ontmoeten en contact?

De leefomgeving heeft daarom in ieder geval de volgende kenmerken:

- Een schoon en veilig milieu, zoals toegang tot schoon en veilig drinkwater, goede luchtkwaliteit en een woonomgeving zonder hinder van geluid of stank;
- Voldoende groen, natuur en water op wandel- en fietsafstand van de woning;
- Aandacht voor de (mogelijke) gevolgen van klimaatverandering. Denk daarbij aan het voorkomen van hitte-eilanden;
- Gezonde en duurzame woningen;
- Aantrekkelijke, toegankelijke en gevarieerde openbare ruimten met ruimte voor spelen en ontmoeten;
- Een gevarieerd voorzieningenaanbod (wonen, scholen, horeca, winkels, cultuur, welzijn, recreatie, sport en zorg);
- Goede bereikbaarheid, waarbij de mogelijkheden voor gezonde mobiliteit voorop staan.

De gezonde fysieke leefomgeving die we in Westland kennen, willen we in stand houden en verbeteren voor een goede omgevingskwaliteit. Voldoende groen speelt daarbij een sleutelrol, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Contact met groen heeft een gunstige invloed op de gezondheid van mensen en wel om twee redenen:

Groen reduceert stress

Contact met groen kan helpen bij het herstel van stress en het tegengaan van chronische stress. Meer groen in de nabijheid gaat gepaard met een betere gezondheid en een lagere overlijdenskans. De gezondheid van onze inwoners heeft dus baat bij uitbreiding van de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding in de natuur. Alleen al het uitzicht op groen bevordert de gezondheid aanzienlijk. Vergroening van de leefomgeving leidt tot 15% afname van overgewicht en obesitas, 10% afname van het gebruik van antidepressiva en ADHD-medicijnen. Ook huisartsbezoek daalt in groenere gebieden, vooral bij kinderen. Tot slot neemt ook het aantal ontmoetingen, en daarmee de sociale contacten, toe. (Bron: Berto 2014; Fan et al. 2011; Nielsen and Hansen 2007; Stigsdotter et al. 2010; van den Berg and Custers 2011; van den Berg et al. 2010; Ward Thompson et al. 2016)

Groen zet aan tot bewegen

Een tweede belangrijk punt is dat nabije natuur een actieve levensstijl en buitenspelen stimuleert. De

motoriek bij kinderen verbetert doordat ze buiten kunnen spelen in het groen. Zo wordt de ontwikkeling en toename van overgewicht en obesitas tegengegaan, evenals hiermee samenhangende ziekten als diabetes en hart- en vaatziekten.

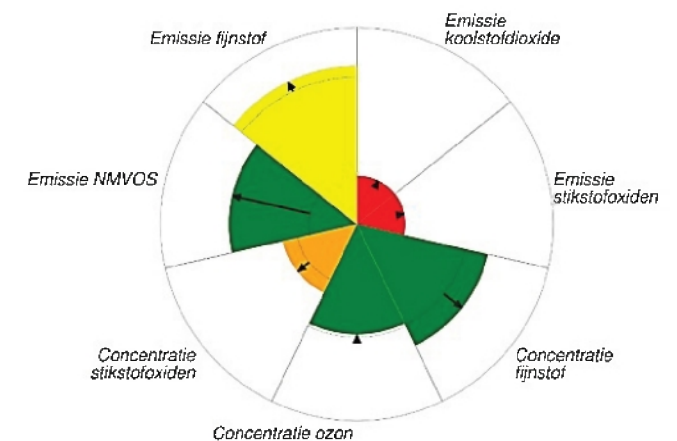
In Nederland sport 39% van de inwoners op wekelijkse basis. Sportbeleving is aan verandering onderhevig; men sport minder in verenigingsverband en maakt meer gebruik van de openbare ruimte om te bewegen. Deze trend kan invloed hebben op de manier waarop we de ruimte vormgeven. De aanwezigheid van hardloop- en fietsroutes, fitnesspleinen en groene schoolpleinen wordt steeds belangrijker. Ook de toepassing van kleine uitdagende oefeningen in de woonomgeving (ook wel 'sneaky fitness') kan de drempel om te gaan bewegen verlagen. (Bron: Fjortoft 2001; Kellert 2005)

7.2 Bewustwording

Een gezondere leefomgeving creëren, begint met bewustwording. Bij kinderen die enthousiast zijn over groene schoolpleinen, wilde bijen en vogels of over natuurexpedities. Bij ouders die via kinderen in aanraking komen met duurzame oplossingen. Wanneer jongeren zich verbonden voelen met hun leefomgeving, koesteren zij die omgeving en het bijbehorende natuurlijk kapitaal. De gemeente blijft om die reden natuur- en milieueducatie ondersteunen, zodat kinderen weer in het groen

komen en in contact treden met hun directe omgeving. Daarnaast stimuleren we het vergroenen van tuinen en gezonde voeding, wat bijdraagt aan die bewustwording.

In de Duurzaamheidsbalans 2018 valt voor wat betreft lucht op dat de score voor emissie Vluchtige Organische Stoffen (NMVOS) sterk verbeterd is. Daarnaast zijn de ongunstige scores voor emissie koolstofdioxide en stikstofoxiden een punt van aandacht. De concentratie van fijnstof is licht afgenomen in de afgelopen jaren.

Milieufactoren en gezondheid

Een gezonde samenleving vraagt om een gezonde leefomgeving. Diverse factoren kunnen inwoners overlast bezorgen. Denk aan geluid, geur, elektromagnetische straling, etc. Te veel overlast leidt tot gezondheidsklachten. Als gemeente zijn we verantwoordelijk hier goed mee om te gaan en richtlijnen te stellen die klachten tegengaan of zelfs wegnemen.

Geluidsoverlast

Geluiden in de omgeving kunnen een grote bijdrage leveren aan de beleving van de leefomgeving. Te veel geluid is vaak onwenselijk of zelfs schadelijk. Gezondheidseffecten als slaapverstoring, gehoorschade, risico op hart- en vaatziekten of verminderd prestatievermogen en leerproblemen bij kinderen willen we uiteraard zoveel mogelijk voorkomen.

In de Gezondheidsenquête 2016 gaf 37% van onze inwoners aan matige tot ernstige geluidhinder te hebben ervaren. Overlast wordt met name rond de dorpen gemeld, vooral veroorzaakt door horeca en laad- en los-activiteiten. Westland zal dus samen met de ondernemers tot een goede balans moeten komen, waarbij bedrijven hun werkzaamheden kunnen blijven uitvoeren, zonder te veel overlast te veroorzaken voor omwonenden.

Gehoorschade onder jongeren is een groeiend probleem. Ieder jaar komen er landelijk meer dan 20.000 jongeren bij met gehoorschade door vrijetijdslawaai. Voor ongeveer de helft wordt dit opgelopen tijdens het

uitgaan. Ook het beluisteren van muziek via koptelefoons met een te hoog volume is een belangrijke oorzaak van gehoorschade. Vaak is de gehoorschade onomkeerbaar; het kan zelfs leiden tot levenslange arbeidsongeschiktheid. Ook hier ligt een uitdaging om samen met de horeca in Westland en organisatoren van evenementen tot een goed evenwicht te komen.

We zien als trend ook de 'geluiddeken' toenemen, door meer verkeer, meer woningen en de vele evenementen. Westland wil de hoeveelheid geluid verminderen en zorgen dat stille plekken, waar mensen tot rust kunnen komen, blijven bestaan. Zo kunnen langs wegen maatregelen genomen worden om het wegverkeerslawaai te verminderen. Ook moeten alle woningen minimaal één aangename, geluidsluwe zijde hebben.

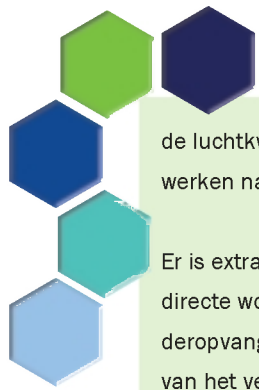
De Omgevingswet maakt onderscheid tussen regels voor de emissie (wat een geluidsbron uitstoot) en de immissie (geluid dat de ontvanger op een bepaalde plaats bereikt) van geluid. De emissieregels zijn vastgesteld in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) van het Rijk. Nieuw in de Omgevingswet is dat er ruimte is voor lokale afwegingsruimte op gebied van immissie. Binnen de gemeente zullen we op bepaalde plekken meer ruimte willen bieden aan bedrijvigheid, terwijl op andere locaties de kwaliteit van de leefomgeving zwaarder weegt. Voor bedrijven is dit een belangrijke verandering. Om te beoordelen hoeveel geluid zij op een bepaalde locatie mogen produceren, kunnen zij straks het gemeentelijke omgevingsplan

raadplegen.

Luchtkwaliteit

Bij luchtkwaliteit gaat het om de mate waarin luchtverontreiniging voorkomt. Luchtverontreiniging is het in de lucht voorkomen van stoffen die daar van nature niet of in mindere mate in thuis horen. Dit kan het gevolg zijn van natuurlijke oorzaken (bijvoorbeeld opwaaiend stof) of menselijke oorzaken. Luchtverontreiniging beïnvloedt de gezondheid. De meest relevante componenten zijn hierbij stikstofdioxide (NO₂), fijnstof (PM₁₀, PM_{2,5}, ultrafijnstof, roet) en ozon. Ook relatief lage concentraties blijken bij langdurige blootstelling ernstige effecten te kunnen veroorzaken, zoals longfunctievermindering, verergering van luchtwegklachten, verergering of ontstaan van astma, verhoogde gevoeligheid voor luchtweginfecties, hart- en vaatziekten en longkanker. Ook al worden in het Westland de Europese luchtkwaliteitsnormen voor NO₂ en fijnstof overal gehaald, blijft het belangrijk om aan verbetering van de luchtkwaliteit te werken. Ook onder deze normen zijn er namelijk nog belangrijke gezondheidseffecten. Voor de lokale luchtkwaliteit is houtstook een toenemend probleem; naast de emissie van fijnstof leidt dit ook tot hinder bij een deel van de omwonenden.

De gemiddelde concentratie van NO₂ en fijnstof vertoont in de regio Haaglanden een langzaam dalende trend. Een gezamenlijke aanpak van de bronnen van luchtverontreiniging op alle schaalniveaus blijft echter nodig voor een verdere verbetering van

de luchtkwaliteit, bijvoorbeeld door versneld toe te werken naar WHO-advieswaarden voor fijnstof.

Er is extra aandacht nodig voor (lucht)kwaliteit van de directe woonomgeving en locaties van scholen en kinderopvang. Westland werkt ook aan het verduurzamen van het verkeer, door het stimuleren van een schonere transportsector en het plaatsen van oplaadpalen. De uitstoot van glastuinbouw wordt geregeld via wettelijke bepalingen (Activiteitenbesluit) waarvan we op korte termijn sterke reducties verwachten, met name bij WKK-installaties.

Geur

Ook geur (stankoverlast) kan bijdragen aan gezondheidsproblemen bij inwoners. Het provinciaal geurbeleid stelt dat ernstige geurhinder nooit is toegestaan. In de Gezondheidsenquête 2016 gaf 23% van onze inwoners aan de afgelopen 12 maanden matige tot ernstige geurhinder te hebben ervaren. In Westland willen we geurhinder in de woonomgeving zoveel mogelijk beperken. Zo zorgen we voor voldoende afstand tussen bedrijven met geuremissie en woningen. Indien nodig moeten technische maatregelen worden genomen voor verdergaande beperking van geuremissie.

Elektromagnetische velden

Nederland gebruikt hoogspanning van 380 kilovolt (kV), 220 kV, 150 kV, 110 kV en 50 kV. De spanning op de draden van een hoogspanningslijn veroorzaakt

een elektrisch veld. Als er stroom door de draden loopt, is er ook een magnetisch veld. De afgelopen jaren zijn verscheidene onderzoeken uitgevoerd naar mogelijke risico's van het wonen rond hoogspanningslijnen. Uit die onderzoeken blijkt dat kinderen die in de buurt van hoogspanningslijnen wonen mogelijk een verhoogde kans hebben op leukemie (Bron: Hoogspanningslijnen en gezondheid deel I: kanker bij kinderen. Nr. 2018/08). Dit is de basis van het huidige voorzorgbeleid, waarin geadviseerd wordt om te voorkomen dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen. De Gezondheidsraad wil het bestaande voorzorgbeleid uitbreiden naar ondergrondse hoogspanningskabels en andere bronnen van langdurige blootstelling aan magnetische velden uit het elektriciteitsnetwerk, zoals transformatorstations en transformatorhuisjes.

Voor nieuwe tracés is de magneetveldzone vaak veel kleiner dan van traditionele masten. Als gevolg van de energietransitie, gasloos bouwen en elektrisch rijden zal de vraag naar elektriciteit sterk toenemen en daarmee ook de behoefte aan transportleidingen en de bijbehorende infrastructuur. Tenslotte is het door de vervanging van het huidige mobiele 4G netwerk door 5G, nodig om meer antennes te plaatsen. Deze zijn kleiner en hebben een lager vermogen. Hierdoor wordt de totale blootstelling van mensen aan straling misschien lager.

Het plaatsen van (kleine) UMTS-masten tot 5 meter op bestaande gebouwen is vergunningsvrij. Voor zover bekend verandert het vergunningsvrije bouwen op dit aspect niet als de Omgevingswet in werking treedt.

Lichthinder

Assimilatielampen in kassen verlichten onze gemeente in donkere periodes. Deze belichting beperkt zich niet tot de directe omgeving van de kas, maar is op grote afstand merkbaar. Dit kan invloed hebben op de menselijke gezondheid, door verstoring van het bioritme. Ook kan het negatieve effecten hebben op de natuur. Regelgeving ten aanzien van lichthinder is momenteel vastgelegd met het Activiteitenbesluit. Er zijn reguliere regels die onder alle omstandigheden gelden, maar het Activiteitenbesluit biedt ook mogelijkheden voor maatwerk om hiervan af te wijken. Met name de rozenteelt heeft behoefte aan maatwerk: met de reguliere regels is de teelt van kwaliteitsrozen niet mogelijk.

Steeds meer teelten worden belicht. Dus we verwachten nog een verdere toename de komende jaren. De gemeente Westland wil lichthinder voor mens en natuur acceptabel houden. Daarbij houden we rekening met de tijd van de dag, de tijd in het jaar, de wijze waarop uitstraling (en daarmee hinder) plaats vindt en met het gewenste leefklimaat.

Voorzieningen

Bij voorzieningen gaat het om passende detailhandel en vrijetijdsbesteding (sporten, cultuur en ontspanning), en om sociale voorzieningen (zorg en ontmoeting). Om de centra van de dorpen levendig te houden, streven we ernaar de voorzieningen zo veel mogelijk te bundelen met de detailhandel. Bovenkerse voorzieningen moeten voor alle inwoners van Westland bereikbaar zijn, dus een en goed bereikbare locatie heeft de voorkeur. Wijkcentra zetten we effectief in om ontmoetingen tussen verschillende doelgroepen te stimuleren. De gemeente wil scholen, sportcomplexen en buurthuizen multifunctioneel en voor verschillende gebruikers inzetten, zoals bijvoorbeeld het concept van het Huis van de Buurt.

Mensen leven steeds langer. Daarmee neemt de behoefte aan zorg naar verwachting toe. We zien enerzijds de behoefte onder ouderen om langer zelfstandig te blijven wonen en anderzijds een verwachte toename van de vraag naar zorgplekken voor zware zorg en dementierenden. Toekomstige woningbouwontwikkelingen moeten dan ook woonzorgcombinaties mogelijk maken.

Westland kent vele culturele stichtingen, verenigingen en particuliere initiatieven. Bijna elk dorp heeft van oudsher zijn eigen harmonie, koor of theatervereniging. Daarnaast zijn verschillende historische werkgroepen actief.

‘Iets cultureels doen’ gaat samen met het ontmoeten van andere mensen met eenzelfde passie en leidt tot sociale samenhang. Cultuur verrijkt het leven en geeft de ruimte om ongekende talenten te ontdekken.

Uitdaging: Hoe zorgen we voor een afgewogen aanbod van zorg, onderwijs, sport en cultuur in de 11 dorpen?

7.3 Betrokken inwoners zetten zich in voor hun omgeving

De dorpen zijn van groot belang voor de leefbaarheid van Westland: daar woont het grootste deel van de inwoners, zijn de voorzieningen geconcentreerd en is vrijetijdsbesteding te vinden. De elf Westlandse dorpen hebben elk hun eigen identiteit, maar kennen ook veel overeenkomsten, zoals de sociale verbondenheid en betrokkenheid. Zo is er een sterk verenigingsleven, zijn er veel buurtpreventen en zijn er overal veel vrijwilligers actief. Ook is er relatief veel sprake van mantelzorg, waardoor de mogelijkheid om te kunnen deelnemen in de samenleving wordt vergroot. Wij zijn als gemeente trots op onze inwoners en willen die sociaalmaatschappelijke betrokkenheid

behouden en stimuleren waar mogelijk.

Onze wens voor de toekomst is dat de inwoners van Westland met plezier in de dorpen blijven wonen, werken en recreëren. We hebben daarbij aandacht voor alle verschillende leeftijdsgroepen: van kleine kinderen die in de buurt moeten kunnen spelen tot ouderen die de mogelijkheid moeten hebben om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Hiervoor is een goed voorzieningenniveau nodig. In Westland zijn accommodaties en voorzieningen afgestemd per kern. Dat betekent een dekkend pakket dat toekomstbestendig, bereikbaar, gevarieerd en van goede kwaliteit is. Zo blijven de dorpskernen elk op hun eigen niveau vitaal.

Wij hebben de ambitie om cultuur een vast onderdeel te maken van maatschappelijke opgaven waar de gemeente voor staat. Met als doel om zoveel mogelijk Westlanders in aanraking te laten komen met cultuur. Ook willen wij nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld digitalisering) en diversiteit in het huidige aanbod stimuleren.

Cultuur levert een meerwaarde op diverse domeinen:

- Binnen het onderwijs kan cultuur als basis dienen voor een leven lang leren. Ons doel is jonge inwoners vanaf de voorschoolse opvang tot aan het mbo met cultuur in aanraking te laten komen: van taalontwikkeling tot leesplezier en van culturele hoogtepunten in je woon-omgeving tot zang en dans. De aansluiting naar cultuur in de vrije tijd komt zo makkelijker tot stand.
- In relatie tot zorg en welzijn draagt cultuur bij aan sociale verbondenheid en aan een zinvolle dagbesteding voor (kwetsbare) groepen, bijvoorbeeld bij eenzaamheid, ouderdom en leven met een beperking. Wij hebben de ambitie om het aanbod te verbreden en zichtbaar te maken, waarbij wij uiteraard graag aansluiten bij het netwerk dat er is.
- In de openbare ruimte raakt erfgoed aan ruimtelijke opgaven, zoals de energietransitie en woningbouw. Om dit goed op elkaar af te stemmen is meer aandacht en betere afstemming nodig bij het maken van nieuwe ruimtelijke plannen. Een omgeving van cultuurhistorische elementen in combinatie met de hypermoderne glastuinbouw kan het toerisme bevorderen, wat bijdraagt aan de economie (Bron: Cultuurkoers 2030).

7.4 Iedereen doet mee

Zelfredzaamheid is de mate waarin iemand in staat is voor zichzelf en eventuele gezinsleden te zorgen. Inwoners die minder zelfredzaam zijn, bijvoorbeeld door verminderde mentale gezondheid, kunnen minder welzijn ervaren, fysieke aandoeningen krijgen of minder participeren in de samenleving. Als gemeente geloven we in de eigen kracht van het individu, samen met het sociale netwerk. Wanneer dit niet voldoende is, biedt de gemeente aanvullende ondersteuning. Zo zijn er in alle dorpen mogelijkheden tot ontmoeting, zorgen we voor goede en toegankelijke sport- en zorgvoorzieningen en is er een sterk ontwikkeld verenigingsleven. Zo ontwikkelen we voldoende geschikte woningen om zelfstandig te kunnen wonen. Voor kwetsbare inwoners moeten deze fysiek geschikt (qua inrichting), locatiegeschikt (de omgeving) en betaalbaar zijn. Dit is een gezamenlijke inspanning van onze partners op het gebied van zorg, wonen en bouwen. Bij de gesprekken die de gemeente voert met zorgpartners wordt de wens van zorg dichtbij continu benadrukt. We zetten in op voldoende plaatsen in Westlandse verpleeghuizen en zoeken naar innovatieve oplossingen (Bron: Sociaal Beleidskader).

Werk heeft ook een positieve uitwerking op het welbevinden van inwoners. Betaald werk bevordert het meedoen in de samenleving en vermindert het beroep op zorg en ondersteuning. Gezonde mensen zijn productiever en nemen vaker en langer deel aan het arbeidsproces. In Westland zit een gezond arbeidsethos in onze genen. De werkloosheid ligt dan ook onder het landelijk gemiddelde. Inwoners zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk

voor het vinden en behouden van een betaalde baan. Wanneer zij hier niet op eigen kracht in slagen, biedt de gemeente ondersteuning bij het vinden van werk, door begeleiding naar werk en activering tot maatschappelijke participatie. We kijken niet naar de beperkingen van mensen, maar liever naar talenten en kansen (Bron: Sociaal Beleidskader).

Het tuinbouwcluster in Westland is met haar internationale karakter een belangrijke economische motor. Wie wil werken, is daarom welkom in Westland. Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de Westlandse glastuinbouwconomie en maken korte of langere tijd deel uit van onze samenleving. Hierbij neemt de gemeente Westland haar verantwoordelijkheid om te zorgen dat arbeidsmigranten hun plek in de Westlandse samenleving vinden en degelijke huisvesting beschikbaar is (Bron: Duurzaamheidsagenda). Daarnaast moeten we blijven inzetten op het onbenutte arbeidspotentieel in de regio om deze mensen in het Westland te laten werken.

7.5 Jeugd kan zich optimaal ontwikkelen

De leefstijl van jonge inwoners is een belangrijke voorspeller van hun verdere ontwikkeling en gezondheid. In Westland zien we in dat verband uitdagingen als overgewicht, onvoldoende bewegen en alcohol- en drugsgebruik. We hebben de ambitie dat meer Westlandse jongeren gezond gaan leven. We dragen bij aan een gedegen fundament van algemene voorzieningen, zoals geboden via bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau) en toegankelijkheid van sportvoorzieningen. Ook willen wij de buitenruimte zo inrichten dat deze verleidt

tot gezond gedrag, beweging en sporten (Bron: Sociaal Beleidskader). Voor de jeugd is voldoende opleiding en afleiding belangrijk. Vanwege de behoefte van het glastuinbouwcluster aan goed opgeleid personeel, zetten we in op nieuwe opleidingen in Westland, passend bij de behoefte van ons bedrijfsleven.

Onderwijs

Westland streeft naar goed onderwijs dat goed gespreid en divers is. Hierbij is goede onderwijshuisvesting een onmisbare voorwaarde. Schoolbesturen willen het onderwijsaanbod zodanig inrichten dat er kind-nabij-onderwijs wordt gegeven. Een goed onderwijsaanbod dat goed gespreid en divers is, verschaft een gemeenschappelijke basis voor optimale talentontwikkeling en legt de basis voor vervolgonderwijs en participatie in de maatschappij. Goed onderwijs maakt van kinderen competente, zelfbewuste en creatieve volwassenen en bereidt kinderen voor op een succesvolle loopbaan. Het onderwijs stelt alle kinderen, ongeacht afkomst, capaciteit en begaafdheid, in staat zich optimaal te ontwikkelen. Scholen zijn toegerust om kinderen met lichamelijke handicap te ontvangen en voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften is gespecialiseerd onderwijs beschikbaar (Bron: Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Westland).

De economie ontwikkelt zich van een kenniseconomie naar 'een lerende economie'; een economie die niet alleen kennis produceert, maar ook optimaal toepast. De toegenomen technologisering en informatisering leiden tot veranderingen op de arbeidsmarkt. Het

aantal banen met routinematig productiewerk neemt af, terwijl er steeds meer vraag is naar banen die vragen om flexibiliteit en probleemoplossend vermogen (21st century skills). Op de scholen in Westland doen kinderen daarom kennis op die hen voorbereidt op de economie en arbeidsmarkt van de 21e eeuw.

Schoolbesturen stellen kinderen daarnaast in staat vroeg kennis te maken met de praktijk. Daarbij is de economische en maatschappelijke structuur van het Westland het referentiekader voor het leren van vaardigheden. Westland heeft ruim 8.000 bedrijven die goed zijn voor bijna 60.000 banen. Dit zijn voornamelijk bedrijven in het greenportcluster (teelt, handel, logistiek, toelevering, dienstverlening). Om die reden hebben de schoolbesturen in het basisonderwijs een convenant ondertekend waarin is afgesproken om kinderen kennis te laten maken met technologie en de 'Greenport'.

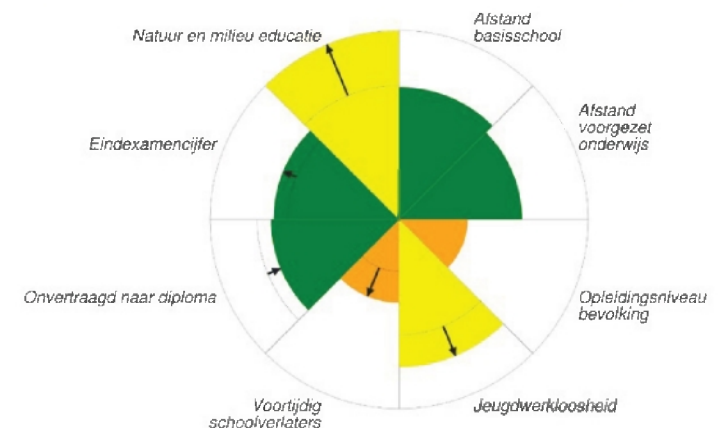
Het onderwijs levert een bijdrage aan het versterken van de saamhorigheid. Dit doet het onderwijs door een rijke sociale context te vormen voor kinderen: kinderen leren deel uit te maken van een gemeenschap, omgaan met verwachtingen van de samenleving en een eigen identiteit te vormen. Daarbij is er ook aandacht voor burgerschap. Kinderen doen kennis op over gemeenschappelijke normen en waarden en ontdekken hoe die een rol spelen in de omgang met anderen, ook wanneer opvattingen botsen.

Voor een vitale onderwijsstructuur is adequate huisvesting een voorwaarde. Gemeente en schoolbesturen streven naar toekomstbestendige onderwijsgebouwen:

functionele, duurzame, gezonde en flexibele huisvesting. Naast het gebouw is de buitenruimte een belangrijk onderdeel van de onderwijshuisvesting. Er moet voldoende uitdagende buitenruimte zijn voor kinderen. Ook een gezond binnenmilieu in de scholen is van groot belang voor de gezondheid van de kinderen en leerkrachten (Bron: Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Westland Een visie op de toekomst 2018-2033).

Naast een groene uitstraling (waardering voor natuur en milieu) biedt de buitenruimte mogelijkheden tot fysieke beweging voor kinderen. De buitenruimte wordt daar waar mogelijk opengesteld voor spelende kinderen.

Voor wat betreft onderwijs worden in de Duurzaamheidsbalans 2018 vooral positieve resultaten gescoord. Wat opvalt binnen deze voorraad, is het afgenomen aantal voortijdige schoolverlaters en de sterk afgenomen jeugdwerkloosheid. De afstanden tot onderwijsinstellingen zijn relatief kort. Het gemiddelde opleidingsniveau blijft aan de lage kant.

8

GOED TOEVEN

Wonen

toekomst goed te houden, moeten we blijven investeren in onze leefomgeving. Nieuwe plekken creëren, bestaande gebieden herontwikkelen of bestaande buurten toekomstbestendig aanpassen. In de toekomst ligt de drijfveer bij bouwen in het creëren van maatschappelijke meerwaarde.

Passend wonen

Bij het bouwen van nieuwe woningen stelt Westland passend wonen centraal. De ambitie is voldoende en dusdanige woningen te bouwen die passen bij de behoeften van de Westlandse bevolking en mensen die economisch verbonden zijn met de gemeente. We streven naar een compact, samenhangend en kwalitatief hoogwaardig bebouwd gebied, dat betekent verdichting, concentratie en specialisatie binnen bestaande dorpsgebieden, die onderling goed bereikbaar zijn. Door het 'stapelen' van wonen, werken en voorzieningen behouden we een goede kwaliteit van de leefomgeving. De hoogte en diepte moeten daarbij passen in de leefomgeving en er moet aandacht zijn voor veiligheid bij dit intensievere ruimtegebruik. Leefkwaliteit staat voorop en is belangrijker dan de groei van het aantal woningen of inwoners.

Bij deze opgave letten we op voldoende differentiatie en levensloopbestendig (ver)bouwen. Door de vergrijzing is er meer aandacht nodig voor goede en brandveilige huisvesting van ouderen. Voor senioren ligt de focus op het aanpasbaar maken van met name de huidige woningvoorraad. Daarnaast kijken we naar levensloopgeschikte nieuw- of verbouw in de centra van de dorpskernen, bij voorkeur in combinatie met een passend

Uitdaging: Hoe kunnen we voldoende passende en betaalbare woningen realiseren in combinatie met een prettige leefomgeving?

Het is in 2040 goed wonen, werken en recreëren in Westland. De gemeente Westland wil de leefbaarheid en vitaliteit van Westland in stand houden. Kwaliteit van de openbare ruimte en een schone, veilige leefomgeving staan hierbij voorop. We gaan voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, met kwalitatief goed groen, erfgoed en water. Een klimaatbestendige leefomgeving waar ook aandacht is voor lichamelijke en mentale gezondheid. In 2040 zijn bestaande en nieuw te ontwikkelen gebieden hier goed op ingericht.

8.1 Wonen

Volgens de verschillende prognoses wonen er in Westland in 2040 tussen de 118.000 en 137.000 inwoners. De elf Westlandse dorpen kennen een grote sociale samenhang, die gezamenlijk een leefbare samenleving vormen. Het woonmilieu is onderscheidend ten opzichte van de omliggende steden, wat aansluit bij het dorpsse leefklimaat dat de gemeente koestert. De woningvoorraad van Westland is zoveel mogelijk energieneutraal.

Het gaat goed met Westland. Om dat nu én in de

(zorg)voorzieningenaanbod. Ook zetten we in op nieuwe woonvormen die het langer zelfstandig wonen mogelijk maken (bron: Woonvisie).

Het is noodzakelijk nieuw te bouwen woningen vooral te realiseren in de bestaande woonkernen. Dat betekent verdichting en hoger bouwen, omdat bouwgrond en bouwlocaties steeds schaarser worden. Deze manier van bouwen zorgt ervoor dat we het voorzieningenniveau in de dorpen op peil houden en we beperken de druk op de rest van het gebied. Om een goede woningdifferentiatie mogelijk te maken, letten we op doorstroming, goede verdeling tussen koop/huur en duur/goedkoop, expliciete aandacht voor senioren/starters. Ook hebben

we aandacht voor de combinatie van wonen en voorzieningen, die inspeelt op de trend van langer zelfstandig wonen door ouderen en behoefte aan de voorzieningen dichtbij huis. Naast senioren, wil de gemeente ook mensen met een beperking en zorgbehoevenden in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te wonen. Daarvoor werken we actief samen met bewoners, omliggende gemeenten en andere partijen die een rol kunnen spelen.

Betaalbaar wonen

De groei in de vraag naar woningen heeft ook sociaaleconomische impact. Zo moeten we zorgen voor de realisatie van betaalbare woningen voor verschillende groepen gebruikers. Vanaf 2008 heeft de woningbouw zeven jaar

vrijwel stilgelegen door de financiële crisis, een periode waarin al een grote vraag bestond naar betaalbare woningen.

Toekomstbestendig bouwen hangt samen met betaalbaar bouwen voor diverse groepen. Jongeren die in Westland willen blijven, jonge starters op de woningmarkt, ouderen die langer zelfstandig willen wonen en nieuwkomers. Voor deze groepen is het lastig aan een betaalbare woning te komen, koop of huur.

Onze ambitie bij nieuwbouw is om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de toekomstige vraag en behoefte van de inwoners van Westland. Dit betekent een divers

woningaanbod, zodat ook ouderen, starters en kleine huishoudens passende woningen en appartementen kunnen vinden, bij voorkeur in hun eigen dorp en anders binnen Westland.

Groen-inclusief bouwen

Door de nieuwe woningen die gebouwd moeten worden, lijkt het woonklimaat in het gedrang te komen. Door binnen de dorpskernen te blijven bouwen, neemt de hoeveelheid groen en water immers verder af. Een ongewenste situatie, gezien onze ambities op gebied van klimaat, leefbaarheid en veiligheid. Daarom is het van belang kijken op een slimme manier zo in te richten dat zij zich kunnen aanpassen aan de verwachte weersveranderingen. Meer groen en water ter afkoeling, maar minder 'steen', om regenwater op te nemen tijdens regendagen.

Nieuwbouw geeft ook kansen voor groen en water, die te combineren zijn met slimme inrichtingen om gezond te kunnen leven. Westland maakt zich sterk voor groen-inclusief bouwen: innovatief, met meer ruimte voor groen, water en natuur. Door dit op een slimme manier te doen, kan hoger gebouwd worden en toch een bijdrage worden geleverd aan een aantrekkelijke leefomgeving.

Duurzaam wonen

Westland wil een goed, veilig en gezond woon- en leefklimaat creëren en in stand houden. Daarom bouwen we duurzame woningen met een gezond binnenklimaat, stemmen we de omvang en inrichting (verblijfskwaliteit) van de openbare ruimte af op het aantal huishoudens en

bieden we voldoende mogelijkheden voor buurtbewoners om te bewegen, ontspannen en elkaar te ontmoeten.

De woningvoorraad van de gemeente Westland is in 2040 zoveel mogelijk energieneutraal: goed geïsoleerd en indien mogelijk aangesloten op duurzame warmte. Het potentieel aan aardwarmte in Westland en de mogelijkheid aan te sluiten op de restwarmte van de Rotterdamse haven bieden kansen om een groot deel van de woningen aan te sluiten op het warmtenet. Met name bij nieuwbouwprojecten wordt hier invulling aan gegeven, door geen gebruik meer te maken van fossiele brandstoffen. In de gebouwde omgeving is een grote winst te behalen met het terugdringen van energieverbruik. Om de landelijke ambities te halen, kijken we naast goed isoleren ook naar de mogelijkheden voor het aardgasvrij maken en aansluiten op duurzame warmtebronnen in de reeds

bestaande bebouwing. Bij elke te renoveren of herstructureren woonwijk bespreken we de mogelijkheden voor energiebesparing en toepassing van duurzame energie met de betrokken partijen. Dit moet leiden tot meer comfortabele en gezonde woningen. (Bron: Woonvisie)

8.2 Beleven en genieten van de leefomgeving

Als we vooruitblikken naar 2040, is op gebied van de ruimtelijke inrichting te zien dat we hebben gekozen voor een optimale balans tussen economische belangen en ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Het leefklimaat is in evenwicht met de ontwikkeling van de Greenport. De groenblauwe hoofdstructuur neemt een prominente plek in, als het gaat om natuur en recreatie. Deze

28 JUNI 2019

CULTUURHISTORIE EN RECREATIE

NICOLIEN SCHERMER
—
PUBLIC CINEMA

hoofdstructuren zijn in 2040 uitgegroeid tot gebieden waar je ruimte ervaart en voelt dat je in het groen bent. Daarvoor hebben de huidige groengebieden en de geplande verbindingzones een kwalitatieve impuls en meer ruimte nodig. Nieuwe groengebieden passen niet binnen de ambities van de gemeente; het realiseren van kwalitatief goede verbindingen tussen de bestaande wél. Ook de dorpen zijn in 2040 groener geworden, zichtbaar en beleefbaar.

De gemeente zet erop in bij nieuwbouwprojecten de woonomgeving tot een optimaal niveau te brengen: met voldoende ruimte voor groen en water en passende verblijf- en speelmogelijkheden. Ook in bestaande wijken moet voldoende groen en water zijn voor de inwoners en krijgen de natuurwaarden een impuls. Bij

een aantrekkelijk leefklimaat hoort gepaste trots op het verleden. Bij ruimtelijke ontwikkelingen houden we daarom rekening met de cultuurhistorische waarden, karakteristieken en kenmerken van die plek.

Een aantrekkelijke woonomgeving

Het is fijn als onze inwoners dichtbij huis kunnen ontspannen en ontsnappen uit de drukte. Bijvoorbeeld in parken en plantsoenen waarin men wandelt, speelt, fietst, picknickt, etc. De groennorm (Beoordelingskader Groen in de stad) gaat ervanuit dat binnen de bebouwde kom gemiddeld 75 m² openbaar groen (parken en plantsoenen) per woning aanwezig moet zijn. Het gemiddelde in Westland ligt helaas veel lager, namelijk 9,4 m² per huishouden. Een gemiddelde nieuwbouwwijk in Westland heeft ongeveer 15% groen. Dat bestaat overwegend uit

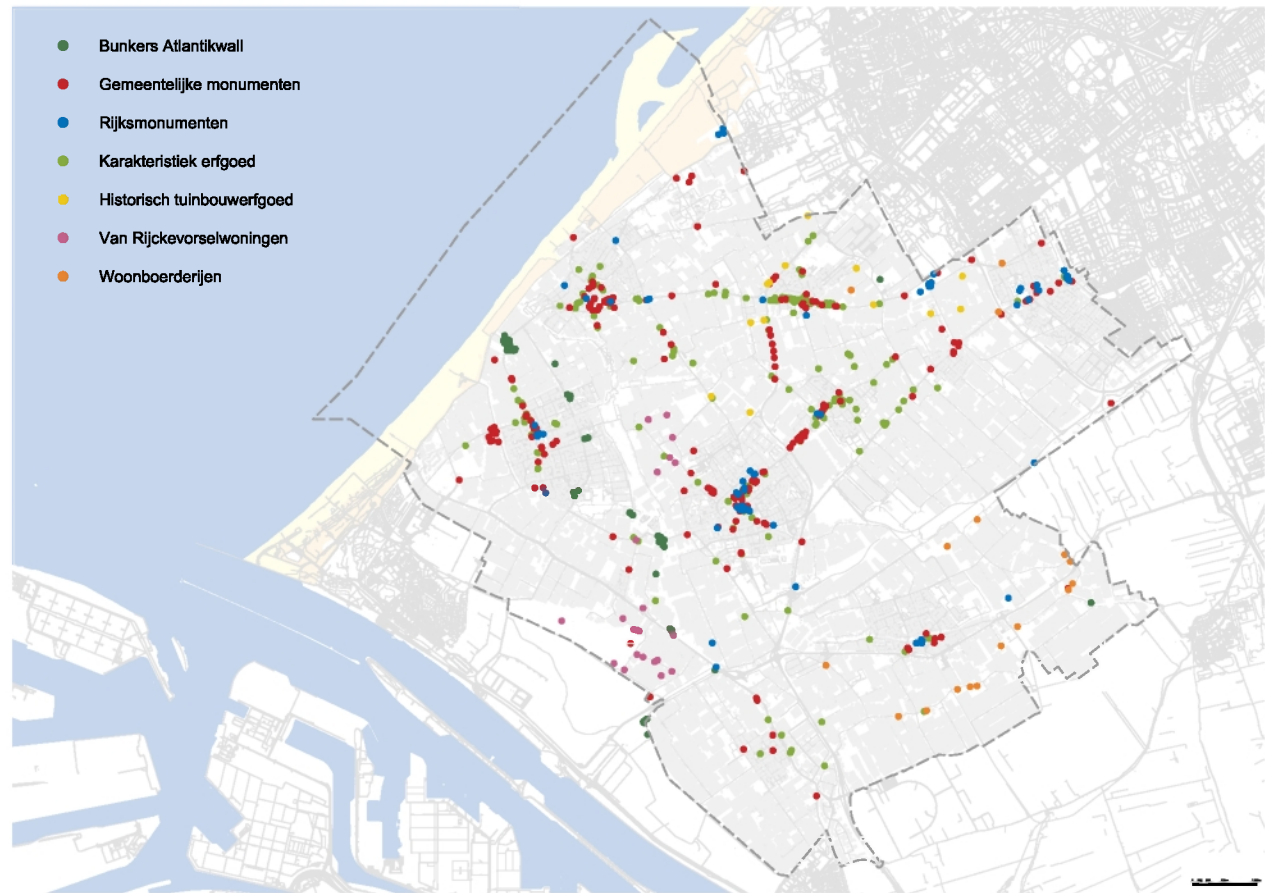
sloot-en wegbermen, smalle taluds, kleine plantvakjes, boomplantgaten, haagjes en reststrookjes. Het overige verblijfsgroen is vooral speelvoorziening.

Westland heeft de ambitie om meer verblijfsgroen per huishouden te realiseren. Hierbij houden we rekening met voldoende ruimte voor bomen in het straatprofiel en gaan we niet alleen voor kwantiteit, maar vooral voor de kwaliteit van het groen. Omdat op sommige plekken niet voldoende ruimte is voor meer bomen en groen op straatniveau, zetten we ook in op innovatieve manieren van groen: groene daken, gevels, drijvende tuinen etc. Dit draagt, naast een groenbeleving, bij aan klimaatadaptatie, extra wateropvang, CO₂-opname, fijnstof-invang, minder energieverbruik en natuurlijke koeling. Inwoners waarderen groen in hun directe woonomgeving

als zeer positief. Ook de waarde van woningen in de buurt van water en groen ligt hoger. Beplanting bij huizen, groenstroken langs wegen en kleine parkjes maken het aantrekkelijk om naar buiten te gaan. En het samen onderhouden van groen of moestuinen is bevorderlijk voor de sociale cohesie. Voldoende redenen om meer groen en blauw in de openbare ruimte te brengen. Goed voor ontspanning, stressreductie en beweging. En een groenblauwe buitenruimte maakt kinderen van jongs af aan weer vertrouwd met de natuur (Bron: van den Berg 2015).

Erfgoed in ruimtelijke opgaven

Het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen hiervan vormen het DNA van onze gemeente. Onder cultureel erfgoed scharen we archeologie, gebouwd erfgoed en cultuurlandschap. De land- en tuinbouw heeft een enorme invloed gehad op de vorming van het Westlandse landschap. Schaalvergroting en de industrialisering van agrarische bedrijven domineren nu al grote delen van het buitengebied. Veel inwoners willen het oude streekgevoel behouden, een cultuurhistorisch verleden waar men trots op is. Het integrale karakter van de Omgevingsvisie biedt kansen om vanuit dit cultureel erfgoed opgaven uit andere sectoren met elkaar te verbinden. Erfgoed is geen aparte opgave, maar een identiteitsdrager van het gebied. Historische structuren of elementen dienen zoveel mogelijk als vertrekpunt voor grote ruimtelijke opgaven. Ook kan erfgoed, zoals bunkers en andere historische gebouwen, een thuis bieden aan bijzondere flora en fauna.

Westland heeft twee archeologische Rijksmonumenten op haar grondgebied en 23 terreinen van hoge tot zeer hoge archeologische waarde. We willen bij deze gebieden bodemingrepen beperken, zodat de aanwezige archeologische waarden behouden blijven. Ook hebben we een overzicht waar bekende en verwachte archeologisch waardevolle gebieden zijn. Nieuwe omgevingsplannen zullen altijd hieraan getoetst worden, zodat dit erfgoed behouden blijft.

ATLANTIKWALL

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd door nazi-Duitsland de 6200 kilometer lange Atlantikwall gebouwd, bedoeld om een geallieerde invasie te kunnen verijdelen. De linie liep langs de kust van Noorwegen tot de grens met Spanje en bestond uit bunkers, batterijen met luchtafweergeschut, radarinstallaties, versperringen en (natuurlijke) hindernissen. Deze linie loopt ook door het Westland, met een 11 kilometer lange tankgracht dwars door het gebied met 13 stellingen, en is nog goed zichtbaar in het landschap. Hoewel de gracht na de oorlog grotendeels is gedempt, zijn er van 11 stellingen nog bunkers bewaard gebleven. De resterende delen

van de gracht zijn een belangrijk onderdeel van de Westlandse waterrecreatie geworden. Toch zijn weinig Westlanders zich bewust van de geschiedenis waar ze op- en langs varen, fietsen, wandelen of rijden.

Bij ontwikkelingen gebruiken we de tankgracht en bunkercomplexen van de voormalige Atlantikwall als uitgangspunt, om de zichtbaarheid van de Atlantikwall in het Westland te vergroten, zodat de verschillende verhalen erachter beter verteld kunnen worden.

MOLENS

Westland heeft enkele historische windmolens, die echte blikvangers in het landschap zijn. De provincie stelt regels, de zogenaamde 'molenbiotoopregels', die het monumentale object en de omgeving van de molen beschermen. Onder andere door het behouden van vrij zicht en voldoende windvang. Het is niet zo dat het molenbelang alle ruimtelijke ontwikkelingen kan tegenhouden. Bestuurlijke afweging is mogelijk.

Recreatie en cultuur

Uitdaging: Hoe wordt Westland aantrekkelijker voor toeristen en recreanten, zonder dat rust en ruimte onder druk komt te staan?

Een aantrekkelijke kust

Langs de Westlandse kust kan genoten worden van een prachtige zonsondergang en een waardevol duingebied. In 2030 treffen we langs de kust een strand aan dat uitblinkt in rust en ruimte. Mensen die willen

wandelen, zwemmen of uitwaaien vinden er hun plek (Bron: Beleef Westland). Maar er is ook ruimte voor diverse (water)sportactiviteiten langs de kust, waarbij een goede balans is tussen natuur en recreatie.

De strandveiligheid is van belang voor de recreanten. Twee reddingsbrigades, met enkele honderden vrijwilligers, houden gedurende het gehele jaar toezicht op strand- en zwemveiligheid, maar kunnen ook ingezet worden bij andere calamiteiten op strand en zee. Het is belangrijk dat we dit zo houden, ook omdat er steeds meer activiteiten buiten het zomerseizoen op het strand plaatsvinden.

De rustige Westlandse stranden maken onderdeel uit van het Natuur Netwerk Nederland. Bestaande permanente en seizoensgebonden bebouwing mag blijven staan of

kan elk jaar worden teruggebouwd. Nieuwe bebouwing op het strand is slechts beperkt mogelijk. Provinciaal beleid voorziet dat door forse gezamenlijke investeringen de kust veilig is en de bereikbaarheid, natuurlijkheid en aantrekkelijkheid is toegenomen.

Recreëren in Westland

Recreatie zorgt voor ontspanning en bevordert bewegen en ontmoeten. Door de verwachte bevolkingsgroei zal ook meer behoefte ontstaan aan ruimte voor recreatie en sport. Westland wil, samen met de buurgemeenten, sluitende recreatieve netwerken creëren voor verschillende

gebruikersgroepen (wandelaars, fietsers, skaters, ruiters en waterrecreanten). We denken daarbij aan groen/blauwe aders door het gebied en langs cultuurhistorisch erfgoed, horeca en natuur-/recreatiegebieden. Deze verbindingen dienen zowel de recreant als de flora en fauna.

We willen de leefbaarheid van de gemeente het visitekaartje laten zijn naar buiten, en dus aantrekkelijk zijn voor toeristen en recreanten. Daarnaast willen wij met trots laten zien welke mooie producten er worden geproduceerd en hoe innovatief de glastuinbouwsector is. Naast evenementen als het Varend Corso en Kom in de Kas kunnen activiteiten ontplooid worden, gelinkt aan de glastuinbouw om dit verhaal te vertellen en bezoekers te inspireren. Denk hierbij aan een mooie fiets- of vaartocht langs de kassen, een rondleiding bij een glastuinbouwbedrijf of door het proeven van de Westlandse producten.

Natuurlijk moet de schaal van recreatie-voorzieningen wel passen bij de aard van de gemeente. Westland is geen gemeente die zich richt op massatoerisme, maar wel op de beleving van Westland bij bezoekers.

Kleinschalige initiatieven die het recreatief potentieel verbeteren, bijvoorbeeld een B&B of minicamping, zijn mogelijk in aansluiting op groene verbindingen, waterlijnen en dorpscentra. Ook kijken we naar een combinatiebezoek met regio's: historisch en innovatief Delft, Den Haag als stad van Vrede en Recht, Rotterdam met haar haven, Hoek van Holland langs de waterweg met de Maeslantkering en Midden-Delfland, het eerste Bijzonder Provinciaal Landschap van Nederland: een authentiek agrarisch landschap met veel mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Ook het Westlandse water trekt toerisme aan. Op en om

het water wordt op verschillende manieren gerecreëerd. Naast de kustlijn met het strand zijn er twee zwemplas- sen, een ecologische water- en groenhoofdstructuur en een fijnmazig netwerk van sloten en vaarten. De gemeente en het waterschap trekken samen op in het verbeteren van voorzieningen voor vaarrecreatie en het verbeteren van de water- en groenstructuur. De kunst hierbij is de balans tussen ecologie, recreatie en een robuust watersysteem goed in de gaten te houden.

Er is van alles te doen in Westland als het mooi weer is, vooral buitenactiviteiten. Het is wenselijk meer dagactiviteiten te ontplooiën die minder weergevoelig zijn. Dit legt een duurzame basis voor verblijfstoerisme. Daarom willen we in Westland een divers, herkenbaar Westlands aanbod aan dagrecreatie en 'slecht weer' recreatie ontwikkelen (Bron: Beleef Westland).

Energie

In 2040 wordt de ondergrond ingezet voor water- en energiekringlopen en energietransitie. De goed geïsoleerde toekomstige woningen maken gebruik van verschillende bronnen, zoals restwarmte en energie van glastuinbouw, afvalverwerkers en het havengebied. Deze ontwikkelingen zorgen voor een betere luchtkwaliteit en daarmee een gezondere leefomgeving.

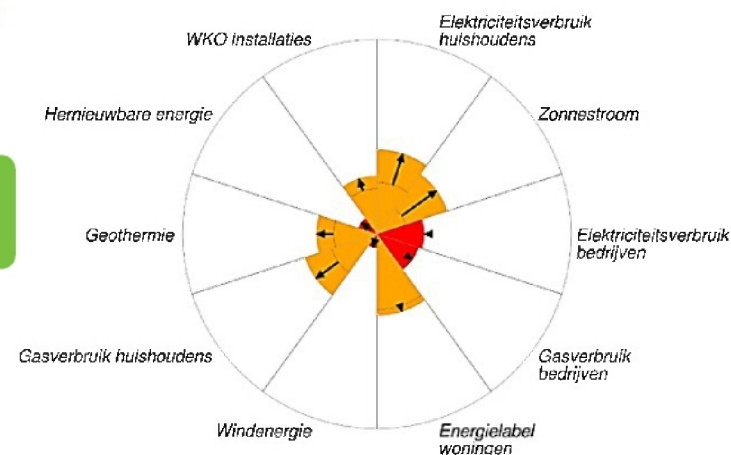
Uitdaging: Hoe versnellen we de energietransitie in Westland?

8.3 Duurzaam

Energie

Energie is van cruciaal belang voor het functioneren van onze samenleving. Het energiesysteem is aan het veranderen als gevolg van zorgen rondom klimaatverandering en de beschikbaarheid van fossiele brandstoffen. We moeten zuiniger omgaan met energie en zoeken naar alternatieve en hernieuwbare bronnen van energie om in de groeiende behoefte aan energie te blijven voorzien. Zeker in Westland, waar onze bedrijven veel energie gebruiken, is dit van groot belang.

Westland streeft ernaar in 2040 klimaatbestendig en energieneutraal zijn. Dat betekent dat we het potentieel van bodemwarmte volledig willen benutten door het oprichten van warmtenetten in regionaal verband. Bestaande alternatieven, hernieuwbare energiebronnen als bodem-, zonne-, getijden-energie en kleinschalige windenergie worden in Nederland breder toegepast. Nieuwe vormen van energieopwekking zijn onderzocht en ontwikkeld. Kassen kunnen energie en restwarmte leveren. Ook werken we samen met onder andere de Rotterdamse haven, gericht op levering van CO₂ en energie. Het gemeentelijk vastgoed is in 2040 volledig energieneutraal.

Hoewel alle energie-indicatoren in de Duurzaamheidsbalans 2018 een matige tot zeer ongunstige score geven, is deze de afgelopen jaren al wel verbeterd. Al met al is echter het aandeel hernieuwbare energie nog erg laag en neemt het elektriciteitsverbruik bij bedrijven toe. Windenergie speelt in Westland een verwaarloosbare rol, omdat het gebied een hoge bebouingsdichtheid heeft en er weinig geschikte locaties

voor windturbines overblijven. De innovatie-aanpak van geothermie is veelbelovend, maar het energieverbruik in Westland is zodanig hoog dat dit niet direct zorgt voor een sterke toename van het aandeel hernieuwbare energie. Met het oog op het halen van de nationale klimaatdoelen uit het Klimaatakkoord van juni 2019, staat Westland bij dit onderwerp voor de meest urgente opgave uit het totale pakket aan duurzaamheidsdoelen.

De transitie naar een emissievrije samenleving is een van de grootste uitdagingen van onze tijd. Zuid-Holland kent een unieke bestaande infrastructuur voor warmte, CO₂ en waterstof (H₂). Ook beschikt de regio over een overschot aan (rest)warmte en andere warmtebronnen. Net als duurzame elektriciteit in de nabije toekomst, door de snelle ontwikkeling op het gebied van offshore wind. Dit zijn belangrijke ingrediënten die de energietransitie versnellen. We houden de nieuwe ontwikkelingen voor energieopwekking én –opslag daarom nauwlettend in de gaten.

Een slimme en schone economie waar fossiele bronnen zijn vervangen door hernieuwbare bronnen, brengt nieuwe verdienmodellen, exportproducten en banen met zich mee. Bovendien maakt het ons minder kwetsbaar

voor geopolitieke ontwikkelingen.

We nemen maatregelen om energie te besparen en het gebruik van aardgas drastisch te verminderen. Dat doen we bijvoorbeeld met het uitbreiden van warmtenetten. In de toekomst is de Warmterotonde de verbinding tussen aanbieders en gebruikers van warmte; prima geschikt om kassen, dorpen en steden te verwarmen.

De energietransitie is een van de grote, strategische opgaven voor een toekomstbestendig Nederland. De doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs, het Energieakkoord en de Energieagenda zijn duidelijk: in 2050 moeten alle woningen aardgasvrij zijn en dus zijn aangesloten op een alternatieve, duurzame bron. Ook Westland heeft de plicht om in 2021 een warmtetransitievisie gereed te hebben voor de bebouwde omgeving. Daarin staat in welke volgorde wijken aardgasvrij worden en welke techniek de beste oplossing lijkt per wijk.

Nieuwbouwlocaties bieden de grootste kans voor energie-efficiency. Alles wordt energiezuinig of energieneutraal gebouwd. Dus moeten we afspraken maken met woningbouwcorporaties over het verduurzamen van woningen tijdens renovatierondes. De verwachting is dat een groot deel van Westland voorzien kan worden van duurzame warmte uit geothermie of restwarmte.

Windenergie

In de provincie Zuid-Holland moet in 2020 735,5 MW opgesteld vermogen gerealiseerd zijn aan windenergie. Hiervoor zijn 'locaties windenergie' aangewezen en vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening. In Westland ligt één van deze locaties op bedrijventerrein Leehove en de andere windlocatie ligt in de aangrenzende strook langs de A20 in het grensgebied met Midden-Delfland. De provincie verwacht van de betrokken gemeenten dat het plaatsen van windturbines binnen deze locaties mogelijk wordt gemaakt. Indien nodig zal de provincie gebruik maken van haar bevoegdheden om de locaties windenergie mogelijk te maken. Dat is tot op heden nog niet gebeurd voor de locatie A20, omdat het nogal lastig is daar windmolens te realiseren.

Er is wel ruimte voor kleinere windturbines. Turbines met een ashoogte tot 15 meter mogen binnen en buiten bestaand stads- en dorpsgebied worden geplaatst en turbines tot 45 meter binnen bestaand stads- en dorpsgebied of binnen het glastuinbouwgebied, voor zover dat past bij de lokale situatie. Dit is te beoordelen door de gemeente. In het bestemmingsplan Glastuinbouwgebied is de bouw van windturbines beperkt tot een maximale bouwhoogte van 15 meter. In het Westland Programma

is opgenomen dat er geen plaats is voor grootschalige windenergie in Westland.

Zonne-Energie

De provincie wil het gebruik van zonne-energie actief faciliteren en ondersteunen, omdat zonne-energie een groeiende bijdrage levert aan de productie van hernieuwbare energie. In de periode tot 2020 streeft de provincie naar een aandeel zonne-energie van 1,5 PJ.

Het liefst realiseren we dat door daken te benutten.

Omdat onbebouwde ruimte een schaars en waardevol goed is, zijn we terughoudend met zonnevelden in die open ruimte.

Bodem

De drukte in de ondergrond neemt toe. Er zijn nieuwe mogelijkheden om de ondergrondse ruimte te benutten en de druk op de bovengrondse ruimte neemt toe. Dat vraagt om een actieve 3D ordening van ondergrondse functies, afgestemd op bovengrondse ontwikkelingen.

Er is in Zuid-Holland veel restwarmte uit de industrie beschikbaar en de bodem is geschikt voor geothermie.

De inzet van rest- en aardwarmte kan in belangrijke mate bijdragen aan de CO₂-besparingsdoelstellingen. Het bestaande transportnet is echter niet geschikt om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De gemeente zal daar waar noodzakelijk de ontwikkeling van (ondergrondse) energie infrastructuur en warmtenetten faciliteren, door benodigde ruimtelijke ontwikkelingen toe te staan of partijen bij elkaar te brengen en gezamenlijk juridische entiteiten op te zetten die de uitvoering ter hand nemen.

De bodem wordt ook gebruikt door tuinbouwonderneemers voor hun watervoorziening. Er is ruimte nodig voor waterberging. In bepaalde gebieden binnen Westland daalt de bodem. Dit vergroot de kans op wateroverlast en schade aan de bebouwing en infrastructuur. Door monitoring willen we meer inzicht krijgen in bodemdaling, zodat we maatwerk kunnen leveren en schade voorkomen. Ook verzilting is daarbij een aandachtspunt. Dit ontstaat doordat het zeewater in de duingrond naar beneden stroomt onder het duin door en door grondwateronttrekkingen. Met deze Omgevingsvisie kunnen we integrale en duurzame keuzes maken voor het benutten van de boven- en ondergrondse ruimte. Zo benutten we de kansen van ondergronds ruimtegebruik optimaal en voorkomen we schade door onbewust bodemgebruik. Dat vereist inzicht in het regionale bodem- en watersysteem en de ondergrondse situatie en omstandigheden (grondwaterpeil, bodemdaling, verontreinigingen, archeologie). Boven- en ondergrond moeten we integraal benaderen bij beleidsontwikkeling, ruimtelijk planvorming en gebiedsontwikkelingen.

Circulariteit

Onze samenleving gebruikt grondstoffen en energie voor voedsel, onderdak, warmte, kleding, elektrische apparaten en mobiliteit. Die behoefte aan grondstoffen en energie neemt de komende jaren verder toe. Tegelijkertijd is er veel verspilling, waardoor we onnodig waarde verloren laten gaan, het milieu vervuilen en het klimaat beïnvloeden. Westland wil daarom efficiënter omgaan met grondstoffen en materialen, door grondstoffen hoogwaardig te benutten en te hergebruiken.

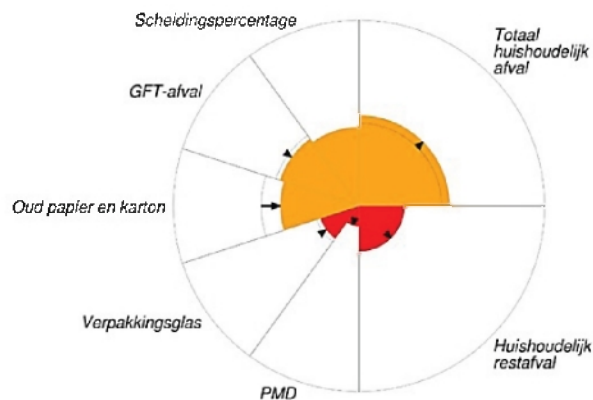
Ook de provincie treft maatregelen om de transitie naar een circulair Zuid-Holland te versnellen. De strategische doelen van de provincie zijn: 100% circulair Zuid-Holland in 2050, met als tussendoel 50% in 2030. Westland staat nog aan het begin van de transitie naar een circulaire economie.

De grondstoffen in bestaande ketens willen we efficiënt en hoogwaardig benutten. Waar nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden deze zo veel mogelijk duurzaam geproduceerd, en gebruiken we hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen. We kijken naar nieuwe productiemethodes, circulair ontwerpen, anders ingerichte gebieden en nieuwe manieren van consumeren.

Afvalscheiding

Huishoudelijk afval bevat veel waardevolle grondstoffen. Het nuttig toepassen van afvalstoffen spaart grondstoffen én energie uit. En er wordt minder afval verbrand of gestort. Scheiding van afvalstoffen bij de bron, die vervolgens een nuttige toepassing krijgen, heeft kostenvoordelen ten opzichte van integrale inzameling. Niet gescheiden huishoudelijk afval is nu eenmaal duurder om te verwerken. Gescheiden ingezamelde afvalstoffen hebben vaak een positieve waarde voor de verwerker.

Het afvalscheidingspercentage is in de gemeente Westland 54%. Dit is lager dan het doel van 75% afvalscheiding in 2020 uit de Duurzaamheidsagenda. De hoeveelheid huishoudelijk restafval is de afgelopen jaren gelijk gebleven en is vergeleken met andere gemeenten iets boven gemiddeld. Vooral op de gescheiden inzameling van GFT en Plastic, Blik en Drinkpakken (PBD) scoort Westland nog erg ongunstig. Westland wil op dit gebied dan ook grote stappen gaan maken.

8.4 Beheren en beschermen

Natuur

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van de natuur, bijvoorbeeld voor Natura 2000-gebieden. De provincie is bevoegd gezag als het gaat om uitvoering van die regels. Zij houdt toezicht op de naleving van de voorschriften.

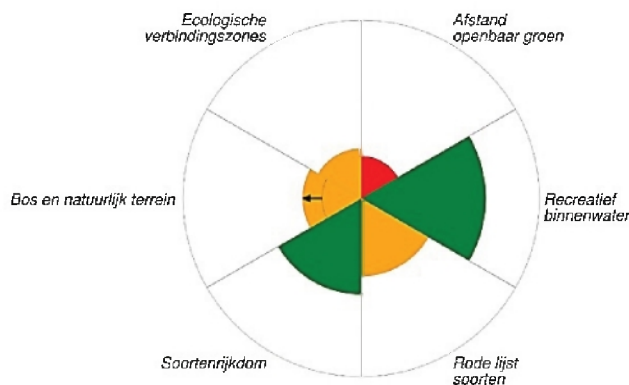
De focus van de provincie ligt op het afronden van het Natuur Netwerk Nederland (NNN), inclusief de ecologische verbindingen per 2027. Het realiseren van de Natura 2000-doelen blijft een prioriteit voor de provincie. Per saldo moet de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van beschermde natuur- en recreatiewaarden minimaal gelijk blijven in Zuid-Holland. De ruimtelijke bescherming van deze gebieden gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Aantasting is in beginsel niet toegestaan. Is een wijziging noodzakelijk? Dan moet deze worden gecompenseerd.

De gemeente is wettelijk verplicht de binnen haar grenzen aanwezige natuurwaarden te beschermen. Dat zijn beschermde gebieden en beschermde dier- en plantsoorten. Ook heeft de gemeente een zorgplicht voor flora en fauna, in haar rollen van opdrachtgever en toezichthouder. Om de bescherming van natuurwaarden vorm te geven en de potentie waar te kunnen maken, is het nodig onze natuurambities vast te leggen. De potentie van een grote biodiversiteit is in Westland zeer hoog, door de verschillende grondsoort, hoogteverschillen, overgangen van zout naar zoet water, grondwaterstanden, etc. Door het gebrek aan ruimte en doorlopende verbindingen

is het moeilijk om deze potentie tot zijn recht te laten komen. Hiervoor is inzicht nodig in de huidige stand van zaken.

Tot op heden is onvoldoende informatie beschikbaar over beschermde plant- en diersoorten in Westland. Een inventarisatie van aanwezige natuurwaarden en het vastleggen van de nul-situatie is van belang voor het verder ontwikkelen van ambities op het gebied van natuur, zodat we in het tweede deel van de Omgevingsvisie onze ambitie op kunnen nemen, binnen de grenzen die de Wet natuurbescherming biedt. Gaan we daarbij voor bescherming van de bestaande waarden, of willen we bepaalde waarden ook bevorderen en stimuleren?

Uit de Duurzaamheidsbalans 2018 blijkt dat de voortgang bij de natuur en landschap nog beperkt is. Er kunnen verdere verbeteringen bij de ecologische verbindingzones worden aangebracht en de afstand tot openbaar groen scoort nog erg ongunstig in Westland. Positief scoren de afstand tot recreatief binnenwater en de soortenrijkdom in de gemeente.

Beschermde Natuurgebieden in Westland

De beschermde natuurgebieden zijn in twee categorieën in te delen: Natura 2000-gebieden en gebieden die vallen onder het Natuur Netwerk Nederland.

Het Natura 2000 gebied Solleveld en Kapittelduinen omvat de duinstrook tussen Den Haag en Hoek van Holland, inclusief het Staelduinse Bos. In het Staelduinse Bos liggen veel bunkers uit de Tweede Wereldoorlog, die nu in gebruik zijn genomen door veldmuizen om in te overwinteren. Het Solleveld bestaat uit een keten van

Ligging van Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen (geel) ten opzichte van gemeente Westland (rood).

duinen tussen Ter Heijde en Kijkduin, en een gebied van oude, kalkarme duinen. Dit is bijzonder, want de meeste andere Zuid-Hollandse duingebieden zijn juist kalkrijk. De regen heeft de kalk in het Solleveld, afkomstig van schelpen, in de loop der eeuwen uit de bodem gespoeld.

De Kapittelduinen sluiten aan op Solleveld en lopen van Kijkduin naar Hoek van Holland.

Het gebied ligt op de overgang tussen kust en rivieren-gebied, ofwel tussen zout en zoet. De Kapittelduinen zijn belangrijk voor veel vogelsoorten.

Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Veel Natura 2000-gebieden hebben een overschot aan stikstof (ammoniak en stikstofoxiden), wat heel schadelijk is voor de natuur. Ook in het Solleveld en Kapittelduinen-gebied moet de stikstofdepositie teruggedrongen worden, zodat de natuur zich kan herstellen. De provincie gaat met de belangrijkste economische sectoren verkennen waar de

knelpunten liggen en voorstellen maken om die op te lossen. Uitgangspunt is dat de veroorzakers uitstootreductie realiseren met bronmaatregelen en stikstof-inclusief ontwerpen. Dit moet tot uitdrukking komen in ruimtelijke, energie- en omgevingsplannen. Ook zal de provincie de samenhang van Natura 2000-gebieden met de omgeving versterken (PZH Visie rijke groenblauwe leefomgeving).

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) bestaat uit een robuust, kwalitatief hoogwaardig en samenhangend netwerk van bestaande bos- en natuurgebieden, landgoederen, nieuwe natuurgebieden, ecologische verbindingen, de grote rijkswateren en de Noordzee. Het Staelduinse Bos en Wollebrand vormen belangrijke stepping stones tussen de Westlandse kust en Hof van Delfland. De groenblauwe hoofdstructuur tussen deze stepping stones moet deels nog gerealiseerd worden. Voor NNN-gebieden is het niet toegestaan ruimtelijke ingrepen te verrichten die de wezenlijke kenmerken van het netwerk aantasten.

De provincie geeft in haar visie op de groenblauwe leefomgeving aan dat het NNN in Zuid-Holland in 2027 afgerond moet zijn, inclusief de ecologische verbindingen, Wenzone, Poelzone, Zwethzone en Gantelzone.

In 2016 nam Dunea het initiatief om het Nationaal Park Hollandse Duinen te stichten. Maar liefst 39 partners, waaronder gemeente Westland, sloten zich bij het initiatief aan. Momenteel wordt het plan voor het Nationaal Park uitgewerkt. Het park zal 43 kilometer lang en tot 8,5 kilometer breed worden. Met zo'n 200 km² omvat het een aaneengesloten gebied van Hoek van Holland tot Noordwijk (zie figuur). Een divers gebied waar landgoederen, duinen, bollenvelden, veenweiden, dorpen en steden elkaar afwisselen. Westland wil het gebied - samen met de andere partners - veerkrachtig, aaneengesloten en beleefbaar maken en zo de officiële status Nationaal Park behalen.

Duinen en de kust

Onze duinen zijn van grote waarde. In de eerste plaats zorgen ze voor de kustverdediging en schoon drinkwater. Daarnaast is er een grote biodiversiteit en hebben de duinen een bijzondere recreatieve functie. In het kust- en duingebied moet een goede balans tussen natuurbescherming en -beleving zijn. Daarom brengen we zonerings aan en bepalen we samen wat het beste waar kan, en wanneer. Zo zorgen we ervoor dat kwetsbare natuur wordt ontzien. Uiteraard zijn er fiets-, wandel- en ruiterroutes, die het mogelijk maken van het kustlandschap te genieten en die recreatiegebieden aan elkaar koppelen.

Ecologie en biodiversiteit

Het Natuur Netwerk Nederland bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande bos- en natuurgebieden, ecologische verbindingen en wateren. Een deel daarvan is al gerealiseerd, maar met een belangrijk deel moet nog worden gestart. Meestal gebeurt dat pas als er initiatieven van anderen zijn en we daar mogelijkheden zien om dat te koppelen aan andere ontwikkelingen, zoals de aanleg van infrastructuur en herstructureringsplannen.

Westland wil de komende jaren de ontbrekende zones en schakels gaan invullen. Vanuit het oogpunt van water, recreatie, economie, natuur, gezondheid, sociaal contact en een aangenaam verblijfs-, woon- en werkklimaat.

Dit zal helpen wateroverlast en -tekorten te voorkomen en hittestress te verminderen. Ook kunnen de flora en fauna zo beter meebewegen met verschuivende klimaatomstandigheden. Behoud, herstel en verdere ontwikkeling van het netwerk leveren een grote bijdrage aan de biodiversiteit van ons gebied.

Onlangs is het Landschapsfonds Hof van Delfland opgericht, waar Westland als deelnemer gebruik kan maken van cofinanciering voor bepaalde groenprojecten. Westland wil hierbij de kansen die zich voordoen, zo goed mogelijk benutten. In het Klimaatakkoord, dat eind juni 2019 gepresenteerd is, is een apart hoofdstuk opgenomen over bomen, bossen en natuur. Het gaat hierbij over de rol van meer natuur voor biodiversiteit en koolstofopslag. Om uitbreiding van natuur te realiseren zijn ook gemeenten aan zet. De maatregelen uit het Klimaatakkoord werken wij concreter uit in de visie 2.0.

Waterkwaliteit

De gemeente zet zich in om de waterkwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren, omdat mooi en schoon water een belangrijke randvoorwaarde is voor een gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. De afgelopen dertig jaar is de waterkwaliteit sterk verbeterd, maar we zijn nog niet op het gewenste niveau. Water heeft verschillende functies voor de leefomgeving en de economie:

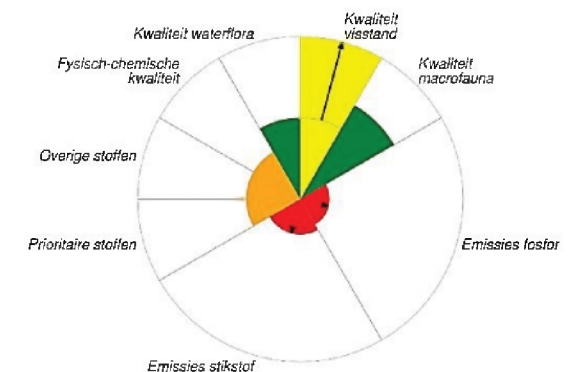
- Vaar- en zwemwater - recreatie;
- Drinkwater - gezondheid;
- Voedselproductie - tuinbouw/economie;
- Natuur - biodiversiteit.

De waterzekerheid staat onder druk door klimaatverandering, bevolkingsgroei en de toename van watergebruik. Samen met onze partners (o.a. regiogemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven) beschermen wij drinkwaterbronnen, combineren we drinkwatergebieden met natuur en zorgen we voor een voldoende aanvoer van zoetwater.

We streven naar een meer natuurlijke inrichting van watergangen. We creëren natte ecologische zones (natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en waterplantenzones). Voor gezonde flora en fauna is het belangrijk dat deze gebieden groot genoeg zijn en verspreid in het gebied liggen, maar niet te ver uit elkaar. Zo worden functies gekoppeld en kan een samenhangend ecologisch netwerk van kerngebieden, corridors en 'stepping stones' ontstaan, wat gunstig is voor de waterkwaliteit en de drinkwatervoorziening.

Ten aanzien van de chemische waterkwaliteit nemen we emissie maatregelen en zorgen we voor voldoende doorstroming en doorspoeling. Illegale lozingen, bewust of door nalatige bedrijfsvoering proberen we tot nagenoeg nul te brengen, voor wat betreft nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Hierover zijn regiobreed afspraken gemaakt, omdat (grond)water niet stopt bij de gemeentegrens.

In de duurzaamheidsbalans 2018 scoort Westland over het algemeen ongunstig op waterkwaliteit. Dit is met name te wijten aan de emissies van fosfor- en stikstofhoudende afvalstoffen. Hoewel de kwaliteiten van de visstand, waterflora en -fauna goed lijken, schetst de waterkwaliteitsrapportage 2017 van Het Hoogheemraadschap van Delfland een minder positief beeld. Het fytoplankton scoort veelal matig en waterplanten slecht en ontoereikend. Dit komt omdat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren en de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt.

Hierdoor zijn er weinig planten in en langs het water te vinden. De macrofauna scoort vooral ontoereikend. Kenmerkende soorten zijn (vrijwel) afwezig. De vissen scoren matig, met name vanwege lage aantallen plantminnende soorten.

Afvalwater

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van afvalwater en transport naar de gemeentegrenzen. Waterschappen zijn belast met de zorg voor het transport en de zuivering van stedelijk afvalwater. Tuinders moeten hun afvalwater zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen.

Westland heeft de ambitie lozingen op oppervlaktewater zoveel mogelijk te beperken. Samen met het Hoogheemraadschap en de tuinbouwsector maken we daarom afspraken over het benutten en vasthouden van hemelwater, bevordering van circulariteit en het beschermen van cruciale infrastructuur. In het Netwerk Afvalwaterketen Delfland werkt Westland met elf andere gemeenten, drinkwaterbedrijven Dunea en Evides en het Hoogheemraadschap van Delfland samen aan een circulaire watercyclus die in 2050 schoon water, energie en grondstoffen oplevert. In het Afsprakenkader Emissieloze kas is afgesproken dat emissies vanuit de glastuinbouw in 2027 teruggebracht moeten zijn tot bijna nul voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Drinkwater

De bescherming van drinkwaterbronnen is geregeld in

de Drinkwaterwet en de provinciale milieuverordening. De productie en het transport van ons drinkwater kennen een grens-overschrijdend karakter. Zoals gezegd staat de kwaliteit van de drinkwaterbronnen steeds meer onder druk door klimaatverandering, vraagtoename en de toenemende drukte in de ondergrond. Vergroting van de zoetwatervoorziening is dan ook onvermijdelijk in de toekomst.

Grondwater

Onder grondwater verstaan we al het water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met bodem of ondergrond staat. De verdeling van verantwoordelijkheden bij grondwater is complex:

- De eigenaar van een pand of perceel is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor zijn eigendom. Dat geldt ook voor het grondwater onder dat perceel.
- De provincie is verantwoordelijk voor de kwaliteit, voor grote onttrekkingen van industrie en drinkwater en ontwikkelingen ten aanzien van bodemenergiesystemen;
- Het hoogheemraadschap is beheerder van het hele watersysteem, dat bestaat uit oppervlaktewater en

grondwater. Dat betekent niet dat het waterschap verantwoordelijk is voor alles wat met het grondwater gebeurt, of dat het alle grondwaterproblemen moet oplossen. Het waterschap is verantwoordelijk voor het reguleren van grondwateronttrekkingen en bijbehorende infiltraties voor zover die niet onder de rijksbevoegdheid of provinciale bevoegdheid vallen.

- Gemeenten hebben een grondwaterzorgplicht in openbaar stedelijk gebied, waar deze taken niet bij de provincie/ hoogheemraadschap belegd zijn.

Het gebruik van de ondergrond wordt steeds intensiever. Denk aan nieuwe functies op het gebied van de energietransitie en ondergrondse opslag van water. Door klimaatverandering is er een grotere kans op stijgende peilen. Omdat ook vaker langere droge perioden verwacht worden en de zeespiegel stijgt, neemt de verzilting van het grondwater in de kuststreek toe. Door het dalen van de bodem zal ook de (zoute) kwel toenemen.

Westland heeft de taak verontreinigingen van het grondwater zo goed mogelijk te voorkomen. We willen niet dat ontwikkelingen het beheer en gebruik van grondwater

in de toekomst bemoeilijken of de leefbaarheid van een gebied negatief beïnvloeden. Daarom zorgen we met onze partners voor actief grondwaterpeil beheer bij overlast en tekorten en wegen we bodem en grondwater mee als het gaat om de kwaliteit van de leefomgeving in relatie tot functies.

Bodemkwaliteit

Biologische, fysische en chemische eigenschappen van de grond dragen allemaal bij aan de bodemkwaliteit. Verontreiniging daarvan kan gezondheidsrisico's veroorzaken en de biodiversiteit nadelig beïnvloeden. De grootste risico's in de praktijk zijn vluchtige stoffen (zoals bij benzinstations), immobiele stoffen (bijvoorbeeld lood en asbest) en verontreinigingen op gevoelige locaties (woningen, kinderspeelplekken, drinkwaterwinning e.d.). Nieuwe bedreigingen kunnen komen van stoffen als pesticiden, medicijnresten etc. Ook verzilting van grondwater en bodem kan de kwaliteit bedreigen.

In Westland hebben we, net als in grote delen van Nederland, te maken met bodemdaling. Toenemende verzilting, scheefzakken van bebouwing en verdroging van natuur kunnen hier het gevolg van zijn. We moeten nu al anticiperen op de gevolgen van bodemdaling om te voorkomen dat de gebruiksfunctie op lange termijn in gevaar komt. Daarom beoordelen we onttrekkingen van grondwater en gaswinning zo goed mogelijk op het aspect bodemdaling en stellen we randvoorwaarden aan nieuwe ontwikkelingen in voor bodemdaling gevoelige gebieden.

We streven naar een gezonde leefomgeving door een bodem te creëren van een goede kwaliteit.

8.5 Klimaatbestendig

Ook in Westland moeten we rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering. Naast de zeespiegelstijging krijgen we te maken met hogere temperaturen, nattere winters, hevigere stormen en regenbuien en drogere zomers. Dit brengt risico's met zich mee, bijvoorbeeld het verwerken van hemelwater, toename van temperatuur in de woonomgeving, bodemdaling en de zoetwatervoorziening. We moeten ons blijven afvragen of we door het dichtbebouwde karakter van de gemeente de verwachte weersextremen kunnen blijven opvangen of dat hier aanpassingen nodig zijn. Zelfs als men wereldwijd de afspraken in het Parijsakkoord om klimaatverandering te voorkomen nakomt, blijven er nog steeds klimaateffecten waar we ons op moeten voorbereiden. Westland zet daarom in op CO₂-reductie, nieuwe energie en een circulaire economie. Het voorkomen van en aanpassen aan klimaatverandering zijn beide nodig om te zorgen voor een klimaatbestendig Westland.

In 2040 heeft Westland ervoor gezorgd dat er geen wateroverlast meer is bij intensieve regenbuien. Dat betekent droge voeten, meer zichtbaar water en levend water, ofwel een verbetering van

de chemische en ecologische waterkwaliteit. Westland staat in 2040 bekend als proeftuin voor inpassingen van tuinbouwtechnologie en watertechnologische

ontwikkelingen in de Greenport. Er is voldoende ruimte voor het vasthouden van water en door technische innovaties is een evenwichtige situatie ontstaan tussen wateraanbod (door piekbuien) enerzijds en watervraag en -kwaliteit anderzijds. Met ingang van 2020 wordt bij elke nieuwe gebiedsontwikkeling (of het nu gaat om bedrijven, woningen of de openbare ruimte) gezorgd dat deze 'klimaatadaptief' is. Samen met inwoners, ondernemers en andere overheden werken we aan een 100% klimaatbestendige gemeente.

Een robuust watersysteem

Door een goed functionerende waterhuishouding kunnen we hier veilig wonen en werken. In de afgelopen 60 jaar is de oppervlakte bebouwing en glastuinbouw in het Westland enorm toegenomen (58% van het oppervlak is verhard). Zowel het oppervlaktewater-systeem als het rioolwatersysteem zijn niet voldoende meegegroeid om de pieken in het water voldoende op te vangen. Door de toename van de hoeveelheid hemelwater, is extra belasting op het rioolsysteem en de zuiveringen ontstaan. Rioolwater kan daardoor bij hevige neerslag ongezuiverd op het oppervlaktewater geloosd worden, met negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit, of plaatselijk voor wateroverlast zorgen. Om dit te voorkomen gaan we hemelwater zoveel mogelijk afkoppelen. Ook moet zoveel mogelijk hemelwater op eigen terrein worden opgevangen en vastgehouden.

Een belangrijke pijler van het kwantitatieve waterbeleid is het principe: eerst vasthouden, dan bergen en als laatste

optie afvoeren. Daarmee creëren we een watersysteem dat past bij de ruimtelijke ontwikkelingen en dat voldoende veerkracht heeft om met de veranderingen van het klimaat mee te buigen. Dit doen we in Westland gebiedsgericht, innovatief, met elkaar en met ruimte voor maatwerkoplossingen. Bij nieuwe ontwikkelingen, waarbij sprake is van een functieverandering, moet het beschermingsniveau gehandhaafd worden. Uiteraard blijven we de normen voor klimaatadaptatie actualiseren aan de hand van de meest recente klimaatscenario's. Op basis van deze scenario's onderzoeken we of een extra calamiteitenberging noodzakelijk is.

In de ruimtelijke planvorming geven we klimaatadaptief ontwerpen en inrichten voortaan als kader mee. De grootste knelpunten en opgaven bij extreme wateroverlast zijn de begaanbaarheid van de wegen voor hulpdiensten en woningen en bedrijven in kwetsbare gebieden. Om wateroverlast op te vangen, gaan we nieuwe ontwikkelingen en uitbreidingslocaties regenwaterbestendig en klimaatrobuust inrichten, water opvangen op kassen en water bergen in bassins, onder kassen en in de ondergrond. Ook leggen we meer kwalitatief goed groen in de wijken en op daken aan voor waterbuffering.

In het waterklimaatplan staat als doel dat we naar een circulaire afvalwaterketen toewerken. Dit houdt in dat eindproducten nuttig worden toegepast, hergebruikt of zo gemaakt dat ze waarde toevoegen aan het systeem. Dit geldt voor het water (afvalwater, hemelwater en grondwater), de grondstoffen die uit zuiveringsprocessen komen en de op te wekken energie.

Hittebestendig

In een bebouwde omgeving is de temperatuur meestal enkele graden hoger dan in het omliggende landelijk gebied. Dit noemen we het hitte-eilandeffect. Tijdens zeer warme periodes kan dit effect oplopen tot een verschil van 8 graden Celsius. In de zomer moeten we meer rekening gaan houden met hitteperiodes. 13% van onze inwoners kan bij aanhoudende hitte onvoldoende verkoeling vinden buiten, in de tuin of de buurt (Bron: Gezondheidsmonitor).

Hitte kan serieuze gezondheidsklachten geven. Ouderen (vooral 75-plussers) vormen de grootste risicogroep, maar ook mensen met een chronische aandoening, jonge kinderen, sporters en mensen met overgewicht lopen een verhoogd gezondheidsrisico. Te veel warmte kan leiden tot vermoeidheid, concentratieproblemen, duizeligheid en hoofdpijn. Daarnaast kunnen huidproblemen optreden en uitdrogingsverschijnselen, met mogelijk levensbedreigende gevolgen. Aanhoudend warm weer leidt tot toename van infectierisico's door legionella, blauwalg in zwemwater, teken en muggen.

We zien een duidelijke link met de ruimtelijke inrichting en het comfort in de gemeente. Door meer toepassing van groen, groene daken en water creëren we meer schaduw en koelte bij extreme warmte. De gemeente Westland neemt het initiatief voor een klimaatadaptatievisie, een lokaal hitteplan, samenwerkingsafspraken, tijdige waarschuwingen en het ter beschikking stellen van informatie(middelen). Bij elk nieuwbouwproject houden we rekening met hittestress. We kunnen de ondergrondse

infrastructuur zodanig inzetten dat in woningen zowel koelte als warmte afgezet kan worden. Ook zullen we in samenwerking met maatschappelijke organisaties en zorginstellingen onderzoeken hoe deze beter kunnen functioneren tijdens een periode van hitte.

Droogtebestendig

Klimaatverandering zorgt vooral in de zomers vaker voor langdurige periodes van droogte. Zoetwater wordt dan schaarser door zoute kwel en een grotere watervraag. Daarnaast verzilt het grondwater door infiltratie van het zeewater en brijnlozingen. Als in droogteperiodes veel grondwater onttrokken wordt, kan dit leiden tot bodemdaling, (nog) zouter grondwater en/of scheurvorming in gebouwen.

Om dat te voorkomen pompt het Hoogheemraadschap van Delfland in droge periodes water vanuit het Brielse Meer naar haar eigen watersysteem, dat voor gietwater in de kassen gebruikt kan worden. Daarnaast kunnen we extra water aan het systeem toevoegen vanuit het Hoogheemraadschap van Rijnland. Dat gebeurt alleen wanneer de inlaat vanuit het Brielse Meer ontoereikend is. Tenslotte kunnen we de kleinschalige wateraanvoer in werking te stellen. Maar de belangrijkste bron voor gietwater is hemelwater. Dit wordt voornamelijk opgeslagen in bassins en op kleine schaal op het kasdek, in ondergrondse bassins en in het grondwater. Met de verwachte klimaatveranderingen zijn de huidige maatregelen op de lange termijn niet voldoende. Het geformuleerde doel in het waterklimaatplan is dan ook om zoetwater beter vast te houden en te benutten, zodat de regio zelfvoorzienend wordt voor wat betreft zoetwater.

Een rioolzuiveringsinstallatie als gietwaterleverancier kan de negatieve effecten van droogte tegengaan. Net als het creëren van gietwaterbergingen. Ook de tuinbouw moet zich meer water-economisch inrichten door minder grondwater te onttrekken en water te bergen. We zoeken samen met kennisinstellingen en bedrijfsleven naar innovatieve oplossingen.

Wat betreft de gietwatervoorziening in de Greenports wil de provincie zoeken naar duurzame oplossingen, zoals het sluiten van kringlopen en berging van hemelwater in de ondergrond, in plaats van het onttrekken en ontzilten van zout grondwater in combinatie met het lozen van brijn (zout afvalwater) in de ondergrond. Ondergrondse opslag van zoetwater heeft daarom in het eerste watervoerend pakket in de Greenports prioriteit boven andere gebruiksvormen in de ondergrond.

Openbare ruimte

Uitdaging: Hoe behouden en versterken we de openbare ruimte in een snel groeiende gemeente?

Overstromingsbestendig

Door de opwarming van de aarde krijgen we te maken met een stijgende zeespiegel, meer stormen en een meer variabele wateraanvoer vanuit de rivieren. Hierdoor wordt de druk op onze dijken groter, die bij hogere waterstanden verzadigd kunnen raken en bij droge perioden kunnen verzwakken. Rijkswaterstaat en het waterschap zorgen voor de aanleg en het beheer van deze keringen. De gemeente, provincie, hoogheemraadschap en veiligheidsregio moeten zorgen voor een duurzame ruimtelijke ordening en rampenbeheersing.

Om de kust te versterken, is een nieuwe duinenrij aangelegd langs de hele kust van Westland. Als pilot is

een Zandmotor aangelegd voor de kust, waarmee de waterveiligheid de komende decennia, en in ieder geval tot 2050, gegarandeerd moet zijn. De zandige kust groeit zo mee met de zeespiegel. Deze natuurlijke dynamiek vormt een belangrijke kwaliteit van de karakteristieke natuurwaarden in dit gebied, zowel qua beleving als voor behoud en ontwikkeling. Op langere termijn biedt een aangroeiende kust wellicht kansen om de 'zoetwaterbel' in/onder de duinen te vergroten ten behoeve van de drinkwaterwinning (Bron: PZH Visie rijke groenblauwe leefomgeving).

Een groot deel van Westland is laaggelegen gebied, dat kwetsbaar is voor doorbraak van primaire waterkeringen.

Als dit zou gebeuren, zijn onze uitvalswegen kwetsbaar en is evacuatie niet overal in de regio mogelijk. Ook crisisfaciliteiten (brandweer, politie, ziekenhuis) zijn dan niet goed bereikbaar. Onderstations voor elektriciteit en overige vitale infrastructuur liggen nu veelal in lage polders. Nieuwbouwprojecten liggen vaak in laaggelegen gebieden. Westland wil onderzoeken of de

hoofdinfrastructuur ook verhoogd aangelegd kan worden, net als de hoofdstations voor onze elektriciteit, als extra veiligheidsmaatregel bij mogelijke overstromingen in de toekomst. Daarnaast is het van belang te communiceren met onze inwoners over evacuatiemogelijkheden in geval van een overstroming.

Veiligheid

Uitdaging: Hoe behouden we onze veilige woonomgeving, en zetten we stappen in de strijd tegen ondermijning en arbeidsuitbuiting?

8.6 Veilig in Westland

We hebben geen reden om ongerust te zijn over de veiligheid in Westland. De criminaliteitscijfers laten een doorlopende daling zien: minder woninginbraken, minder fietsendiefstallen en minder auto-inbraken. Veiligheid vormt de basis van prettig wonen. Westland heeft deze basis heel behoorlijk op orde. Dit geldt zowel voor de 'meetbare' veiligheid als het veiligheidsgevoel. De gemeenschapszin van de Westlanders is groot en dit manifesteert zich in stevig verankerde buurtpreventieverenigingen en andere vormen van participatie. Veiligheid vraagt echter om voortdurende aandacht. We willen onze basis verder verstevigen en nieuwe stappen zetten rond complexe opgaven (Bron: Westlands Veiligheidsbeleid 2019-2022).

In een compacte en dichtbevolkte regio als Westland is het inrichten van de omgeving niet makkelijk. Functies zoals wonen, werken en recreëren raken elkaar en dat brengt risico's met zich mee, wat het gevoel van veiligheid bij inwoners kan aantasten. Bij de inrichting van de leefomgeving staat veiligheid voorop.

Bij de veiligheid van de fysieke leefomgeving zijn veel partijen betrokken: de Veiligheidsregio Haaglanden, het Hoogheemraadschap van Delfland, de Omgevingsdienst Haaglanden, de politie etc. Samenwerking is dan ook van groot belang.

Veilige woon- en leefomgeving

De inrichting van de openbare ruimte is medebepalend

voor de veiligheid van die ruimte. Door de woonomgeving veilig in te richten, verbetert de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid. De kwaliteit van de woonomgeving werkt zo rechtstreeks door in het veiligheidsgevoel van inwoners. Door hierin samen met inwoners op te trekken, werken we tegelijk aan sociale betrokkenheid en netwerken in de dorpen.

Winkel- en bedrijfscriminaliteit komen in Westland weinig voor en ook het aantal vernielingen is verhoudingsgewijs laag. Westland zet hier dan ook stevig op in door strenge handhaving en slimme inrichtings- en beheerconcepten, zoals verlichting. We treffen waar nodig aanvullende maatregelen voor het schoonhouden van de dorpen en werken integraal aan verkeersveiligheid, o.a. door de combinatie van educatie op scholen, een verkeersveilige inrichting van de openbare ruimte en handhaving.

Bewuste keuzes maken bij bouwprojecten draagt bij aan de veiligheid. Denk aan gebiedsindeling, locatiekeuze, manier van bouwen, type bebouwing en de inrichting van een gebouw. Goede en duidelijke vluchtwegen helpen mensen snel en veilig naar een veilige omgeving te vluchten indien nodig. Hulpverleners kunnen sneller optreden als de bereikbaarheid van gebieden, bouwwerken en bedrijven doordacht is. Een goede bluswatervoorziening en goede opstelplaatsen voor de hulpdiensten zijn erg belangrijk.

Veiligheid wordt ook bevorderd als inwoners/bezoekers voldoende bekend zijn met de mogelijke risico's en weten hoe te handelen in geval van een calamiteit.

Evenementen, bedrijvigheid en veiligheid

Op jaarbasis vinden er honderden evenementen plaats in Westland, variërend van kleinschalige braderieën, feestweken tot bijvoorbeeld het Varend Corso. Deze evenementen leveren een grote bijdrage aan de levendigheid van onze dorpen. Dit heeft vanzelfsprekend grote meerwaarde voor onze gemeente, zowel sociaal als economisch. Tegelijkertijd brengen deze evenementen veiligheidsrisico's met zich mee, op het vlak van openbare orde, fysieke veiligheid zoals brand- en waterveiligheid en overlast. Door een combinatie van procedures, veiligheidschecks en -instrumenten enerzijds en samenwerking met én initiatief van ondernemers anderzijds zorgen we dat de veiligheid rond evenementen beheersbaar is. Zo moet de locatie waar het evenement plaatsvindt op een veilige plek liggen en goed bereikbaar zijn voor hulpdiensten.

In Westland bevindt zich een groot aantal bedrijven. Een aantal van deze bedrijven slaat gevaarlijke stoffen op of heeft een installatie die gevaarlijke stoffen gebruikt (bijvoorbeeld een ammoniak-koelinstallatie). Binnen en rondom dergelijke bedrijven moeten we rekening houden met de veiligheid van de mensen die er wonen, werken en recreëren, en de risico's voor de leefomgeving. Verder is het transport van gevaarlijke stoffen over de wegen in onze gemeente een belangrijk punt van aandacht.

Om de veiligheid te verbeteren pakken we het liefst de bron van de risico's aan. Dat kan helaas niet altijd. In dat geval is het belangrijk om de omgeving zo in te richten dat risico's beperkt worden. Dit betekent dat de

fysieke afstand tot een risico moet worden vergroot om slachtoffers en schade te beperken. Dit is extra belangrijk wanneer er in de omgeving kwetsbare groepen of vitale infrastructures zijn.

Jeugd en veiligheid

Zowel de meetbare als de ervaren jeugdoverlast in Westland is aan de hoge kant in vergelijking met omliggende gemeenten. Een ander zorgelijk aspect is alcoholgebruik – dit is relatief hoog onder Westlandse jeugd. Dit geeft flinke gezondheidsrisico's en kan ook doorwerken in de openbare orde. Met bewustwordingscampagnes, nalevingsonderzoeken, toezicht en handhaving werken we aan bewust alcoholgebruik.

Jeugd is enerzijds oorzaak, 'dader' van onveiligheid, anderzijds slachtoffer. Aan de daderkant zien we overlast en soms ook criminaliteit. Aan de slachtofferkant zien we soms kwetsbaarheid door problematische omstandigheden thuis en op school. Er is altijd een integrale, groeps- én persoonsgerichte aanpak nodig, met zowel preventieve als repressieve componenten, strafrechtelijke én zorgcomponenten. Een aanpak die zich richt op de jongere in de groep, maar ook de jongere thuis, op school en werk, bij sport en bij het uitgaan.

Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid gaat over de thema's brandveiligheid, externe veiligheid, crisisbeheersing en conventionele explosieven. Als gemeente hebben wij een regierol. Trekkers zijn de veiligheidsregio Haaglanden en de Omgevingsdienst Haaglanden.

Brandveiligheid

De doelstelling hierbij is minder branden, minder slachtoffers en minder schade. Daarvoor werken we steeds meer risicogericht. Belangrijke activiteiten in het kader van risicobeheersing zijn voorlichting en communicatie, advisering over brandveiligheid bij ruimtelijke aspecten en vergunningverlening, het houden van brandveiligheidstoezicht en ondersteuning bij de handhaving. De focus ligt op risicogroepen, zoals ouderen, schoolkinderen en verminderd zelfredzame huishoudens. De risicobeheersing en incidentbestrijding zijn beide goed op peil in Westland, waarbij de hoge bereidheid van Westlanders tot een rol in de vrijwillige brandweer opvalt.

Externe veiligheid

De risicobronnen bij ruimtelijke ontwikkelingen zijn te vinden op de provinciale en regionale risicokaart. Denk aan LPG-tankstations, opslagplaatsen, routes voor gevaarlijke stoffen en buisleidingen. Ondanks alle genomen veiligheidsmaatregelen kan er altijd een ongeval met gevaarlijke stoffen plaatsvinden. Voor Westland staat consequente handhaving bij overschrijding van toegestane risico's voorop. We zetten in samenwerking

met de veiligheidsregio communicatie-instrumenten in met het oog op bewustwording en zelfredzaamheid. We vertalen risico's naar de ruimtelijke ordening door onder andere afstand te creëren tussen nieuwe ontwikkelingen en risicobronnen en vlucht- en schuilmogelijkheden te creëren.

Crisisbeheersing

We werken voor Crisisbeheersing/bevolkingszorg nauw samen met de Veiligheidsregio Haaglanden. Lokale sleutelfuncties, faciliteiten en voorzieningen zijn effectief ingevuld. De crisisorganisatie 'staat klaar' en kan adequaat optreden bij incidenten. We leggen de focus op niet-zelfredzamen en werken risicogericht.

Explosieven

In de gemeente Westland zijn na de Tweede Wereldoorlog conventionele explosieven achtergebleven in de grond. We hebben de mogelijke risicogebieden in kaart gebracht en bepaald hoe om te gaan met deze explosieven. Dit betekent onder meer het op peil houden van het werkprotocol, de explosievenkaart en weten hoe te handelen bij incidenten.

Door de komst van nieuwe risicobronnen (zoals bijvoorbeeld waterstoftankstations, geothermie, grootschalig gebruik van zonnepanelen en buurtbatterijen) is het vergroten van kennis en expertise van deze nieuwe risicobronnen essentieel. Energie Opslag Systemen (EOS) en geothermiecentrales moeten op voldoende afstand van kwetsbare functies worden geplaatst. Het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat werkt momenteel aan een circulaire die mogelijk beleidsuitspraken doet. Zo niet, dan kan de gemeente hier beleidsregels voor opstellen. De Veiligheidsregio Haaglanden adviseert ons hierin en zullen we dan ook in een vroeg stadium bij deze nieuwe ontwikkelingen betrekken.

Ondermijning

Fenomenen als drugsproductie en -handel, mensenhandel en arbeidsuitbuiting gaan ook aan Westland niet voorbij. De precieze aard en omvang zijn, zoals gebruikelijk bij deze fenomenen, niet goed vast te stellen. Bij ondermijnende criminaliteit maken criminelen gebruik van legale structuren om de onderwereld te faciliteren. Hierdoor ontstaat de vermenging van boven- en onderwereld. Hierdoor wordt de integriteit van het maatschappelijk- en economisch verkeer aangetast. Het thema ondermijning is als prioriteit benoemd in het Westlands Veiligheidsbeleid 2019-2022. In de aanpak wordt ingezet

op het op orde brengen van de instrumenten (bestuurlijke maatregelen), het versterken van de informatiepositie, de bestuurlijke- en maatschappelijke weerbaarheid en het creëren van awareness. Het doel hiervan is om ondermijnende criminaliteit zo veel als mogelijk te voorkomen, tegen te gaan en waar het zich voordoet misstanden aan te pakken. Zorgen dat criminele organisaties of personen geen voet aan de grond krijgen en geen gebruik kunnen maken van legale structuren voor criminele activiteiten. Het is een ongrijpbaar, grijs gebied, wat wel degelijk effect heeft op de samenleving en economie. De onderwereld vindt zijn weg naar de bovenwereld via onduidelijke structuren. Wij moeten er voor zorgen dat de gemeente niet onbedoeld ondermijnende criminaliteit faciliteert. We werpen daarbij bestuurlijke barrières op, bijvoorbeeld door toepassing van het Bibob-instrumentarium. Hierdoor blijft de integriteit van het openbaar bestuur op orde. In afgelopen jaren hebben we al belangrijke stappen gezet om de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit terug te dringen en de speelruimte te ontnemen. Door consequente inzet van bestuurlijke instrumenten, willen we in samenwerking met onze partners die speelruimte van ondermijnende criminaliteit verder verkleinen.

9

WELVAREND WESTLAND

Westland in 2040 is een unieke, goed bereikbare, duurzame, internationaal toonaangevende tuinbouwgemeente. Kennis, innovatie, duurzaamheid en gezondheid staan centraal. De

kenniseconomie bestaat uit strategische allianties tussen regio's, bedrijven, kennisinstellingen en personen. In Westland zijn voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden om als moderne teler blijvend in de wereldtop te ondernemen. Hierbij zijn de primaire, toeleverende, verwerkende en distribuerende bedrijven complementair aan elkaar en allen onmisbaar. Agrarische innovaties worden uitgerold over andere sectoren en regio's wereldwijd. Onze expertise over bijvoorbeeld plantenveredeling, teeltsystemen, waterhuishouding, klimaatbeheersing of ketenlogistiek is de bron voor een groene economie die wereldoplossingen biedt voor wereldproblemen.

Het economisch cluster vindt in 2040 nog steeds zijn basis in plantaardige materialen, zowel in de productie, kennis en innovatie van voedsel en sierteelt. Wel zijn de producten verbeterd en meer divers geworden door productinnovatie en verbeterde teelttechnieken, mede mogelijk gemaakt door nieuwe kasconcepten. Telers produceren volledig geconditioneerd en vraag gestuurd, waarbij energieneutraliteit en waterkringloopsluiting centraal staan. Westland werkt hierbij nauw samen binnen de Greenport West-Holland en met de andere Nederlandse Greenports.

Er is volop aandacht voor de landschappelijke inpassing van hoge kassen en architectonische showcases, zodat de gebiedskwaliteit hoog is. Het glastuinbouwcluster is op zo'n aantrekkelijke manier ingebed in de leefomgeving, dat hetgeen Westland kan bieden aan gezonde producten en geluk, zichtbaar is in de hele gemeente en bijdraagt aan de positionering en het succes van bedrijven en producten op internationale schaal.

Westland levert in 2040 duurzame energie aan de omgeving, gaat adequaat om met klimaatverandering en is een aantrekkelijke en gezonde gemeente om in te wonen en werken. We benutten de aanwezige creativiteit en innovatiekracht van inwoners en bedrijven en spelen een actieve rol om partijen bij elkaar te brengen, te enthousiasmeren en te faciliteren.

De ambitie van Westland voor 2030 is een levendige, gastvrije, inclusieve en innovatieve economie te creëren, met een regionale uitstraling. Specifiek voor het glastuinbouwcluster richten

we ons echter op de nationale, Europese en wereldmarkt. In 2030 zijn we een duurzaam opererende glastuinbouwgemeente, die een belangrijke bijdrage levert aan het voedselvraagstuk. Westland is een centrum voor eerlijke handel, goede scholing, kennis, innovatie en onderzoek. Als glastuinbouwgemeente richten we ons vooral op het tuinbouwcluster en ontwikkelingen die dat profiel verder versterken, waarbij we ook oog hebben voor de mogelijkheden van een meer diverse economie.

In 2018 heeft de Rekenkamercommissie de sterke en zwakke punten op het gebied van economie geformuleerd, zie tabel 1.

Tabel 1: Sterkte en zwakte

Sterk	Zwak
Lage werkloosheid	Laag opleidingsniveau
Grote arbeidsmotivatie	Beperkte uitbreidingsmogelijkheden
Bedrijvennetwerk	Eenzijdige economische structuur
Nabijheid stedelijke afzetmarkt	Congestie en verouderde infrastructuur
Nabijheid stedelijke arbeidsmarkt	Krapte op de arbeidsmarkt
Ligging t. o. v. mainport Rotterdam en de internationale verbindingen	Imago kassengebied

Bron: Rekenkamercommissie (2018), Het economisch beleid van Westland

9.1 Samenwerking

De economische potentie van de regio waarin Westland ligt, is groot. Er zijn legio kansen in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) door een sterke internationale oriëntatie, een diverse economische structuur met alle topsectoren, vier topuniversiteiten en meerdere hogescholen. De MRDH is ontstaan vanuit de behoefte aan samenwerking. Een forum voor strategieontwikkeling, onderlinge afstemming en belangenbehartiging en een motor voor het verbeteren van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat. Dat is wat de MRDH wil zijn. Verbinding van dorpen en steden binnen de metropoolregio kan zorgen voor economische vernieuwing en behoud van waar we zuinig op moeten zijn: de waardevolle landschappen.

In de strategische agenda 2018-2022 van de MRDH worden de volgende ambities genoemd die ieder is uitgewerkt met verschillende doelen. De ambities zijn:

- het vernieuwen van de economie;
- het versterken van de stad en omgeving;
- het verbeteren van de bereikbaarheid;
- het veranderen van energie.

Een ander samenwerkingsverband is Greenport West-Holland (GPWH). Sinds de start in 2014 is dit een samenwerkingsverband van ondernemers, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen. De GPWH wil in 2025 koploper zijn in kennis en innovatie. En leidend in gezondheid, geluk, klimaatneutraliteit en circulariteit met slimme en efficiënte logistiek.

De provincie roemt in haar Omgevingsvisie de combinatie van excellente teelt, de nabijheid van twee Mainports, een efficiënt logistiek systeem en de inzet op kennis en innovatie. Dit geeft Zuid-Holland internationaal een toppositie als productie- en handelsgebied voor vers- en sierteelproducten. De provincie maakt beleid voor de ontwikkeling van de Greenports, zodat zij deze toppositie kunnen behouden. De Greenports kunnen een transitie maken door het productiegebied te verduurzamen, schaalvergroting en ketenintegratie toe te passen, bovenregionaal samen te werken met overheden, ondernemers en onderwijs (triple helix) en nieuwe verdien capaciteiten te onderzoeken, zoals de biobased economy.

9.2 Innovatieve tuinbouwgemeente

Het Westlandse tuinbouwcluster draagt bij aan een innovatieve en duurzame voedselvoorziening, gezondheid en geluk.

Innovatief

Innovatie is diep verankerd in het DNA van Westland. In de geschiedenis van de regio heeft Westland zich steeds weer vernieuwd en opnieuw uitgevonden, altijd met het oog op vooruitgang en economische versterking. De internationaal leidende positie van het tuinbouwcluster is ontstaan door op tal van vlakken vooruitstrevende technieken en concepten toe te passen. Denk aan hoogwaardige kassen, energie- en watersystemen, vergroening van gewasbescherming, precisielandbouw en alternatieve teeltsystemen. Hierdoor zijn Nederlandse

telers in staat een bijzonder hoog productierendement (opbrengst per m²) te realiseren met relatief beperkt gebruik van grondstoffen.

Procesoptimalisatie, zoals gebruik van LED-verlichting, meerlaags telen, robotisering en klimaatbeheersing, zal in de toekomst verder doorzetten, net als productinnovaties. Kunstmatige intelligentie, Big Data en blockchain zijn voor de tuinbouw steeds belangrijker. Dit kan uiteindelijk leiden tot “de autonome kas”, die op afstand aangestuurd wordt. Vertical Farming kan onderdeel zijn van de toekomstige generatie teeltmethoden. Naast schaalvergroting vraagt dit om maatwerkoplossingen bij ruimtelijke inrichting, zoals slimme kasconstructies, hogere kassen, dichte kassen, laboratoria en opslagruimten, die een andere verhouding hebben dan de glastuinbouw van nu. Verbreding van activiteiten in het glastuinbouwcluster is daarom mogelijk, zolang de nadruk blijft liggen op primaire teelt. Voor verdergaande (neven)activiteiten zullen we het nee-tenzij-principe hanteren: alleen mogelijk indien hiervoor zwaarwegende argumenten zijn. Het buitengebied van Westland blijft in het teken staan van de Greenport, met meer aandacht

voor de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit dan voorheen.

Omdat innovaties veelal ontstaan wanneer men over de grenzen van de eigen sector of bedrijf heen kijkt, faciliteert Westland (cross-sectorale) samenwerkingsverbanden tussen innovatieve ondernemers, kennisinstellingen en overheden. Zo lijkt de productie van inhoudsstoffen uit tuinbouwproducten - als cross-over tussen tuinbouw en pharma/chemie - zeer kansrijk. Door het maken van crossovers met de logistieke sector, onderscheidt Westland zich als draaischijf van versproducten die hoogwaardig en duurzaam geproduceerd zijn. We gaan op zoek naar raakvlakken met andere economische sectoren, bijvoorbeeld ICT of de creatieve sector. De crossovers met de Rotterdamse haven richten zich met name op de uitwisseling van CO₂ en energie, de vers-logistiek en biobased economy.

Duurzame voedselproductie

Steden worden groter. Er moeten meer monden worden gevoed. Gezondheid en goede voeding spelen een steeds grotere rol. En alles moet steeds duurzamer worden

ontwikkeld, geproduceerd en vervoerd. Onder de noemer ‘Feeding & Greening Megacities’ is ontwikkeling van glastuinbouw overal ter wereld een grote uitdaging. Dit biedt enorme economische kansen voor Westland en de Greenport West-Holland. Niet alleen via de export van producten, maar ook van kennis. De Greenport Horti Campus kan daar een rol spelen. Maar daar is ook ondersteuning van lokale overheden en clusters in het buitenland is voor nodig. Dus zullen we internationaal moeten samenwerken, zowel binnen als buiten Europa (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

Er verandert veel in de tuinbouwsector, mede omdat de vraag verandert. De consument zoekt naar gepersonaliseerde oplossingen rekening houdend met vers, veilig, gezond, welzijn en lokaal. Ook is er vraag naar voedsel met specifieke inhoudsstoffen, of producten die gemaakt zijn vanuit zeewier of insecten. De glastuinbouw kan mensen steeds beter laten ervaren hoe groente en fruit bijdragen aan een betere volksgezondheid.

Duurzaam

De agrarische sector moet duurzaam en natuurinclusief ontwikkelen, o.a. op gebied van energie. Op basis van nieuwe verdienmodellen en het afzetten van producten in een hoger marktsegment, produceert de sector circulair, is ze energieneutraal, klimaatadaptief en gezond voor mens, dier en omgeving. Er is gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel voor iedereen (Bron: PZH Visie rijke groenblauwe leefomgeving).

Warmte

Door de productie van groente, fruit, planten en bloemen is de vraag naar warmte in Westland groot. We weten dat het potentieel aan duurzame warmte, vooral geothermie, in Westland groot is. We streven ernaar het aanwezige aardwarmtepotentieel slim en optimaal te benutten en stimuleren en begeleiden initiatieven die hieraan bijdragen. Zo dringen we de CO₂-uitstoot terug. Telers hebben de afgelopen jaren al geboord naar aardwarmtebronnen.

Naast lokale duurzame warmtebronnen staat Westland open voor duurzame restwarmte uit het Rotterdamse havencomplex. Wanneer de gemeente haar energievoorziening volledig wil verduurzamen, zullen we elke bron nodig hebben. Randvoorwaarden daarbij zijn:

- alle tuinbouwondernemingen hebben gelegenheid tot aansluiting;
- geen verdringing van lokale initiatieven als geothermie en biomassa;
- de levering van CO₂ is geborgd.

Elektriciteit

Omdat energienetten niet hun maximale capaciteit gebruiken, blijft er ruimte in het netwerk beschikbaar. Met een Smart Grid kunnen we de diverse energiebronnen en netwerken zodanig op elkaar afstemmen dat dit leidt tot energie efficiency. Zo kunnen alle elektriciteitsgebruikers ook elektriciteit leveren aan het net. Met dit 'slimme netwerk' wordt de capaciteit geoptimaliseerd, waardoor het net efficiënter benut wordt. Een belangrijke eerste stap in het optimaliseren

van energiegebruik, maar uiteindelijk willen we toe naar een koppeling van de totale energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte, biogas e.d.).

CO₂

Al ruim 10 jaar levert OCAP CO₂ aan de tuinbouw, zodat tuinders niet langer aardgas hoefden te verstoken om zelf CO₂ te produceren. Deze CO₂ was afkomstig van Shell in Pernis. Via een pijpleiding en een distributienet wordt de CO₂, die anders via de schoorsteen de lucht in gaat, naar de kassen geleid, waar tuinders de goedkope en zuivere CO₂ gebruiken voor hun planten en bloemen. Omdat voor de CO₂-behoefte geen verbrandingsgassen meer nodig zijn, ontstaat de mogelijkheid voor tuinders om over te stappen naar duurzame energie, zoals geothermie en restwarmte. Continue beschikbaarheid van CO₂ is voor de tuinders essentieel. Partijen uit markt, maatschappij en overheid spraken tijdens de Nationale Klimaatop 2016 gezamenlijk de intentie uit om te komen tot een haalbaarheidsstudie voor een 'CO₂ Smart Grid':

- de verdere uitbreiding van OCAP en verbinding met meerdere CO₂ bronnen;
- opslag/buffering ;
- het zoeken naar andere toepassingen waarvan de glastuinbouw voorlopig belangrijkste is.

Water

Voor het glastuinbouwcluster en de natuur in Westland is een goede zoetwatervoorziening van essentieel belang. In droge tijden bieden grondwater en oppervlaktewater een noodzakelijke aanvulling op het hemelwater.

We hebben een robuuste zoetwatervoorziening nodig en daar zetten we ons voor in.

Eén van de grootste uitdagingen is hoe in de toekomst om te gaan met aan de ene kant de overlast van water en aan de andere kant de toenemende vraag naar water. Oplossingen zoeken we in collectieve en centrale gecombineerde piekwaterbergingen en gietwaterbassins. Ruimtelijk betekent dit dat er voldoende capaciteit moet zijn om piekbuien op te kunnen vangen óf dat we innovatieve maatregelen moeten toepassen die ervoor zorgen dat het beschermingsniveau gehaald wordt. Waterkringloopsluiting moet ertoe leiden dat de sector zelfvoorzienend wordt. Met innovatieve oplossingen maken we van een probleem een unique selling point: een duurzaam geteeld product, dat mondiaal concurrerend is. De teelttechniek én de kennis over efficiënt omgaan met waterkringlopen kan mondiaal geëxporteerd worden.

We onderzoeken waar langs de kust in onze gemeente zoetwatervoorraden zouden kunnen worden opgeslagen. Onder de naam COASTAR gaat (landelijk) ondergrondse waterberging voorzien in een overbrugging tussen watervraag- en aanbod. Verzilting bestrijden we door het afvangen en gebruiken van brakwater in de zoetwaterproductie. Zo brengen we ervaringen met grootschalige ingrepen door de drinkwatersector en nieuwe lokale opslagtechnieken samen. Dat geeft tuinders een additionele 'bron' voor gietwater. Westland omarmt dergelijke innovaties.

Modern teeltgebied

De afgelopen jaren nam het aantal bedrijven in de glastuinbouwsector af. Waar Westland in 2010 nog 924 tuinbouwbedrijven kende, waren dit er in 2018 nog 587. Toch is het glastuinbouwoppervlak in absolute vierkante meters nauwelijks veranderd. Er zijn weliswaar minder bedrijven, maar deze zijn wel groter en bestrijken een nagenoeg gelijkblijvend grondgebied. In Westland is momenteel bruto 4.400 hectare beschikbaar voor de primaire glastuinbouwproductie, waarbinnen in 2018 op netto 2.400 hectare daadwerkelijke productie plaatsvond (de overige hectares betreffen bedrijfsruimte, buitenterrein, waterbassins, toegangswegen, watergangen, woningen etc., maar zijn wel bestemd als agrarisch / glastuinbouw).

Om nu én in de toekomst een bloeiende economie te behouden, moeten we blijven investeren in de omgeving waarin we leven. De tijd van verdere gebiedsuitbreiding lijkt voorbij. Fysieke ruimte is steeds beperkter en tal van ontwikkelingen claimen de laatste open plekken. Toch is het behoud van productie van groot belang. Versketens, veredeling, vermeerdering, logistiek, handel en aanverwante bedrijvigheid en tuinbouwtoelevering zijn met Westland verbonden.

Om concurrerend te blijven, moeten moderne bedrijven in moderne gebieden kunnen ondernemen. Het is nodig een groot deel van het Westlandse glascomplex te moderniseren. Herstructurering is een complexe puzzel, waarbij in één gebied ondernemers opereren met grote verschillen in levenscyclus van het ondernemerschap

en investeringshorizon. Gemeente Westland faciliteert herstructurering door de juiste randvoorwaarden te stellen als het gaat om ontsluiting en ruimtelijke ordening. Hierbij hebben we met name aandacht voor de infrastructuur, logistieke verbindingen met mainports, de bijdrage aan gebiedskwaliteit en duurzaamheid. Om herstructurering betaalbaar te houden, kijken we onder meer naar kansen om het aan ruimtelijke ontwikkelingen te koppelen (Bron: Werkboek Westland Ruimtelijk Economische Strategie Greenport 3.0).

Strijdig gebruik en speculatie rondom tuinbouwgrond belemmeren die herstructurering en het optimaal ruimtegebruik. Daarom is handhaving op basis van de geldende bestemmingsplannen noodzakelijk. Dit zal consequent worden uitgevoerd (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

Internationaal

Opvallend voor de gemeente Westland is het grote aantal exporterende bedrijven, maar liefst 9%. Landelijk en in de regio ligt dit aandeel op 5%. Activiteiten op het gebied van Externe Betrekkingen zijn gericht op regionaal, nationaal, Europees en internationaal niveau. Wanneer beleid en/of wet- en regelgeving knelt, vragen we daar actief aandacht voor (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

Nederland heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld tot speler van wereldformaat qua productie, tuinbouwtoelevering en handel in tuinbouwproducten. De Nederlandse sector tuinbouw en uitgangsmaterialen heeft met een totale exportwaarde van ongeveer 23 miljard euro een vooraanstaande positie op de wereldmarkt.

De tuinbouw is van grote waarde voor werelduitdagingen onder meer op het gebied van voedselveiligheid en -zekerheid, duurzaamheid, gezondheid en de groene leefomgeving, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de Sustainable Development Goals. De belangrijkste groeimarkten voor de afzet van tuinbouwproducten vinden we buiten Europa en vragen van ons tuinbouwcluster een proactieve, internationale benadering.

De wereld verstedelijkt en bij die steden worden integrale systemen gecreëerd van bijvoorbeeld voedsel, water en energie. Door een ruime aanwezigheid van kennis over plantenveredeling, teeltsystemen, waterhuishouding, klimaatbeheersing en ketenlogistiek kunnen we agrarische innovaties uitrollen over andere sectoren en regio's wereldwijd. Zo levert Westland met haar kennis en innovaties een bijdrage aan een wereldwijd duurzame verdeling van voedsel, water en energie.

9.3 Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Westland heeft relatief veel bedrijventerreinen. De groei, die de afgelopen jaren vooral plaatsvond op agrologische bedrijventerreinen, was drie- tot viermaal hoger dan in andere gemeenten in de regio Haaglanden.

Bedrijventerreinen zijn een belangrijke schakel in het glastuinbouwcluster en met ruim 20.000 arbeidsplaatsen waardevol voor de Westlandse economie. Bedrijventerreinen zijn bedoeld voor bedrijfsfuncties en ondernemers die zich niet direct op eindconsument richten (B2B). Westland heeft vele goed gefaciliteerde

bedrijventerreinen verspreid over de gemeente, met een evenwicht in vraag en aanbod.

Westland beschikt over een divers aantal werklocaties waar veel Westlanders maar ook veel arbeidskrachten van buiten de gemeente werkzaam zijn. Het is belangrijk dat

deze werklocaties optimaal aansluiten bij de wensen van de hedendaagse en toekomstige ondernemers. Daarom zet Westland in op:

- Passend omgaan met de behoefte aan nieuwe bedrijvenlocaties en kantorenlocaties;
- Up-to-date houden en brengen van bestaande bedrijvenlocaties, alsmede revitalisering;

- Kwaliteit en onderscheidend vermogen (profilering) van bedrijventerreinen, waarbij er nadrukkelijk aandacht is voor verduurzaming, de energietransitie en een goede (digitale) bereikbaarheid;
- Inzetten op veiligheid van bedrijventerreinen (Keurmerk Veilig Ondernemen).

Uiteindelijk doel is om te komen tot toekomstbestendige bedrijventerreinen, waarbij er voldoende bedrijvenlocaties zijn en we evenwicht in vraag en aanbod van bedrijfskavels en -locaties brengen. Hierbij kijken we ook naar de mogelijkheden die intensief ruimtegebruik en meerlaags bouwen bieden (bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

9.4 Detailhandel

De consument vergelijkt en koopt steeds vaker producten via het internet, waardoor naar verwachting een lagere en andere behoefte aan winkelruimte ontstaat. Het belevingsaspect van een gebied en de winkel wordt in de toekomst steeds belangrijker.

Op basis van het huidige aanbod zijn de ontwikkelingskansen voor detailhandel in Westland beperkt: er is een overaanbod. We streven naar het behoud van een adequaat en aantrekkelijk winkelaanbod in de verschillende dorpen. Compacte, aantrekkelijke centra in Westland kunnen hun bestaansrecht houden, mits ze voldoende aanbod hebben en goed bereikbaar zijn. In de verbreding van het functieprofiel van winkelgebieden is de horeca een drijvende kracht.

We zien de afgelopen tien jaar een groei van 25% op locaties buiten de centra, met niet-dagelijks winkelaanbod, horeca en dienstverlening, terwijl het aantal winkels in de centra juist is afgenomen.

MKB Westland investeert in een compact centrumgebied en organiseert promotionele activiteiten en evenementen om de winkelgebieden extra impuls te geven. De gemeente faciliteert de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en investeert in de kwaliteit van de openbare ruimte en een prettig verblijfsklimaat (Bron: Detailhandelstructuurvisie en MKB Westland Visie retailstructuur).

9.5 Kansen voor ondernemerschap

De Westlandse economie heeft zich in de afgelopen decennia grotendeels gericht op het glastuinbouwcluster. De verwachting is dat dit ook in de toekomst zo blijft.

De verdere mondialisering zal ook in de komende jaren tot nog meer concurrentie leiden. Tuinbouwbedrijven moeten zich onderscheiden op kwaliteit en niches in plaats van op bulkproductie en prijs. De diversiteit van teelten en bedrijven maakt de glastuinbouw in Westland sterk en weerbaar. Innovatie is daarbij onmisbaar. Ook de trend van flexibilisering en individualisering, waarbij veel ondernemers als zelfstandige zonder personeel (zzp'er) gaan werken, draagt daaraan bij. Als gemeente willen we ervoor zorgen dat nieuw, innovatief en creatief ondernemerschap de ruimte krijgt, zodat talent zich kan ontwikkelen en nieuwe groeisectoren kunnen excelleren. Zo willen we de service en dienstverlening aan (startende) ondernemers versterken (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

We zullen de komende jaren steeds meer technologische vernieuwing zien in het dagelijks leven. De generatie die van jongs af aan is opgegroeid met internet, e-mail en andere multimedia, versterkt dit in de toekomst alleen maar meer. Dit leidt tot andere mogelijkheden voor werken en communiceren en beïnvloedt het gedrag en de behoeften van inwoners, consumenten, werknemers en bedrijven. En heeft dus impact op de ruimtelijk-economische inrichting van Westland. Nieuwe marktkansen voor productontwikkeling, procesinnovaties, systeemontwikkeling, vormgeving en design dienen zich aan.

Deze ontwikkelingen leiden niet alleen tot vernieuwde concepten in het bedrijfsleven, maar ook tot nieuwe huisvestingswensen. Bedrijven zoeken

levendige multifunctionele locaties en flexibele vormen van huisvesting, met name zzp'ers. Westland stimuleert de ontwikkeling van nieuwe bedrijvenlocaties en investeert waar nodig in bestaande werklocaties, zodat deze aansluiten bij moderne locatiewensen, zoals multifunctionaliteit en duurzaamheid. De Greenport Horti Campus biedt voldoende ruimte aan kleine bedrijven, zzp'ers en start-ups om nieuw talent en ondernemerschap te laten bloeien en door te groeien (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

Bij vrijetijdsbesteding neemt het belang van beleavingswaarde toe. Dat biedt Westland de kans om de toeristische en recreatieve sector de komende jaren te versterken, zonder dat dit leidt tot massatoerisme. We willen deze groei actief stimuleren, samen met onze partners. Hierbij richten we ons op het versterken van de toeristische en recreatieve infrastructuur en crossovers met het Greenportcluster, groene en blauwe gebieden en erfgoed/monumenten (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

9.6 Goed ondernemerschap

Ondernemers zijn belangrijk voor Westland. Ze investeren en creëren banen en investeren ook in 'hun mensen' en de omgeving. Betaald werk zorgt ervoor dat mensen meedoen in de samenleving en minder zorg en ondersteuning nodig hebben. Een goede volksgezondheid is ook van belang voor de economie: gezonde mensen zijn productiever en nemen vaker en langer deel aan het arbeidsproces. Het heeft een positief effect op het welbevinden.

Het glastuinbouwcluster is een belangrijke economische motor van Westland. Wie wil werken, is daarom welkom in onze gemeente. Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de Westlandse glastuinbouwconomie en maken korte of langere tijd deel uit van onze samenleving. De verwachting is dat in de nabije toekomst deze internationale forensen nog een bijdrage leveren aan het draaiend houden van de economie. Hier speelt Westland op in en neemt verantwoordelijkheid, daar waar de overheid aan zet is. Zo willen we zorgen dat arbeidsmigranten hun plek in de Westlandse samenleving vinden en passende huisvesting beschikbaar is..

Onze inwoners zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor het vinden en behouden van betaald werk. Wanneer zij er niet op eigen kracht in slagen om betaald werk te vinden, biedt de gemeente ondersteuning bij het vinden van werk, door begeleiding naar werk en activering tot maatschappelijke participatie. We streven ernaar dat zo veel mogelijk burgers meedoen in de samenleving en op de arbeidsmarkt (Bron: Sociaal Beleidskader).

De verbetering van de match tussen arbeidsmarkt, onderwijs en economie krijgt hoge prioriteit. We zetten in op een goede combinatie van werken en scholing, onder andere om arbeidsmobiliteit te vergroten. Het onderwijs sluit voldoende aan bij de tuinbouwsector en heeft ruimte om de tuinbouw 'aan te raken'. Elke leerling in het Westland komt in aanraking met de tuinbouw. We investeren in een leerlijn: van jongs af aan groeien kinderen op met tuinbouw en ze leren door tijdens alle levensfasen daarna. Westland Natuur en Techniek Web

en het World Horti Center spelen hierin een belangrijke rol.

Gemeente, MKB Nederland en Westlandse ondernemers werken samen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in Westland aan een baan te helpen. Deze afstand kan ontstaan door een arbeidsbeperking, maar ook door langdurige werkloosheid. Wie gemotiveerd is om de handen uit de mouwen te steken en de goede werkmentaliteit laat zien, is welkom in de Westlandse tuinbouw. Dat vergt een omslag in denken bij zowel ondernemers als uitkeringsgerechtigden. Mensen die langdurig thuis zijn geweest, moeten opeens weer productief worden. Dat lukt alleen met goede begeleiding. De focus ligt daarom niet op het snel plaatsen van zoveel mogelijk mensen, maar op duurzame inzetbaarheid (Bron: Duurzaamheidsagenda). We willen bedrijven en instellingen stimuleren om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen, bijvoorbeeld door een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het ontzorgen van werkgevers bij het aannemen van deze groep mensen (Bron: De economische opgave voor Westland 2019-2022: met het oog op de toekomst).

De roep om verduurzaming van de economie neemt toe. Consumenten, werknemers, politici en intermediaire organisaties eisen steeds vaker dat bedrijven hun verantwoordelijkheid nemen en op een duurzame manier produceren. Toekomstgerichte ondernemers en vastgoedpartijen spelen hier steeds meer op in met hun producten, bedrijfsvoering en bouwplannen. In een duurzame economie is investeren in de leefomgeving

geen kostenpost, maar brengt het concurrentie-voordeel met zich mee. We zien die interesse in verduurzaming en een groene werkomgeving. Denk aan het gebruik van duurzame materialen, groene buitenruimte, een groen gebouw tot groene binnenruimtes. Bedrijfskosten bestaan gemiddeld voor 1% uit energie, 9% huur en maar liefst 90% personeel. Met toepassing van groen is hier veel winst te behalen. Door het creëren van ontspannen werk- en vergaderplekken, vermindering van geluidsoverlast, verkoeling tijdens hete zomers en een verbetering van de luchtkwaliteit worden de productiviteit en het welbevinden van het personeel verbeterd.

Werken

Uitdaging: Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de arbeidsmarkt in Westland aansluit bij het opleidingsniveau en interesses van onze eigen beroepsbevolking?

9.7 Kansen op de arbeidsmarkt

Westland heeft 61.000 banen. Dit komt neer op 906 banen per 1000 personen van de beroepsbevolking. Het aantal banen is dus hoog, zowel absoluut als relatief. Op Rijswijk na scoort geen omliggende gemeente hoger dan Westland. De arbeidsparticipatie ligt met 69.9% boven het landelijke gemiddelde en is hoog ten opzichte van de buurgemeenten. Het Planbureau voor de Leefomgeving (2016) verwacht voor Westland nog een groei van ruim 10% tot 2030. En ook daarna wordt groei voorzien.

Vergeleken met de regio en het landelijk gemiddelde kent Westland meer laag- en middelbaaropgeleide arbeidskrachten en minder hoogopgeleiden.

Tabel 2 : Beroepsbevolking

Gemeenten	Beroepsbevolking opleiding laag (per 1.000 inwoners 15:65 jaar)	Beroepsbevolking opleiding middelbaar (per 1.000 inwoners 15:65 jaar)	Beroepsbevolking opleiding hoog (per 1.000 inwoners 15:65 jaar)
Zoetermeer	170	365	268
Midden4 Delfland	163	407	244
Rijswijk	162	324	357
Den Haag	144	265	310
Rotterdam	160	267	269
Maassluis	248	348	199
Delft	151	260	342
Westland	206	426	220
Nederland	176	339	280

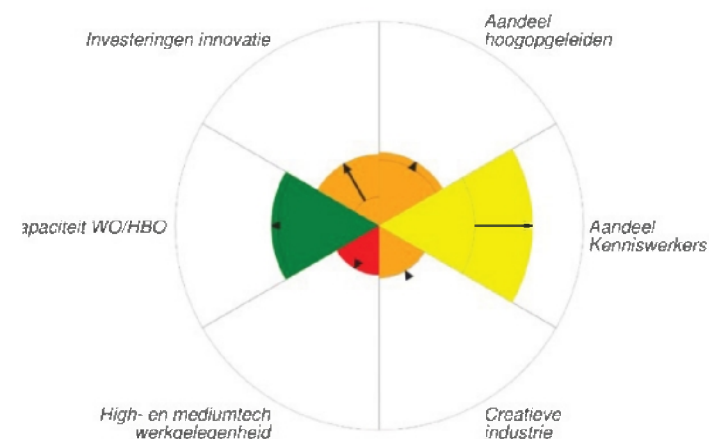
De arbeidsmarkt kent een hoge mate van innovatie en snelle ontwikkelingen. Waar men zes jaar geleden in Nederland nog geen elektrische auto op de weg zag, rijden er nu, in 2019, 200.000 rond in ons land. Door dit soort snelle ontwikkelingen moeten we leerlingen opleiden voor nieuwe beroepen. Aan onderwijsinstellingen de uitdaging leerlingen zo goed mogelijk op te leiden voor een beroep dat misschien nog niet bestaat, zodat leerlingen mee kunnen bewegen met deze snelle ontwikkelingen. We noemen dat 21st century skills, zoals samenwerken en aanpassingsvermogen. Het toekomstige technische werkveld vraagt van medewerkers een multidisciplinaire aanpak van vraagstukken, digitale vaardigheden en digitale geletterdheid. Mensen die niet goed kunnen omgaan met een computer vinden minder makkelijk een baan en hebben een verhoogd risico op een sociale achterstand. Onderwijsinstellingen moeten structureel samenwerken met het regionale bedrijfsleven om de snelle ontwikkelingen bij te blijven. De gemeente wil dit faciliteren.

Goed gekwalificeerde studenten en toekomstige medewerkers zijn cruciaal voor een succesvolle ontwikkeling van de tuinbouwsector. De sterke verbondenheid tussen bedrijfsleven, overheid en het onderwijs in Westland helpt hierbij. Bedrijven zitten te springen om jonge werknemers en willen samenwerken met scholen in de regio, om het onderwijs beter aan te laten sluiten bij de arbeidsmarkt. In het World Horti Center gebeurt dit al. Hier komen kennis, duurzaamheidsinitiatieven, techniek, marketing en opleiding samen. Deze plek, waar bedrijfsleven en kennisinstellingen samenkomen, levert een kwaliteitsimpuls aan het glastuinbouwcluster in Westland. Jongeren worden hier goed opgeleid voor werk in de glastuinbouw en kunnen zich blijven ontwikkelen tijdens hun werkzame leven (Bron: Duurzaamheidsagenda).

Mede door de centrale ligging langs de hoofdinfrastructuur is dit een prachtige showroom voor bezoekers van

Westland. Op deze manier wordt het glastuinbouwcluster in Westland regionaal, nationaal én mondiaal stevig gepositioneerd. Samen met de betrokken partijen zet Westland in op de doorontwikkeling van het World Horti Center, gericht op nieuwe teelten, nieuwe technologieën en biobased economy (Bron: Economisch programma Westland 2019-2022).

De voorraad kennis in de Duurzaamheidsbalans 2018 vertoont een wisselend beeld. Alhoewel er een aantal relatief slechte scores te zien zijn, zijn bijna alle indicatoren verbeterd. De investeringen in (duurzame) innovatie zijn flink toegenomen. Ook het aandeel kenniswerkers is flink gestegen. Binnen de werkvelden high- en mediumtech- en creatieve industrie is weinig werkgelegenheid in de gemeente Westland. Het aandeel hoogopgeleiden is relatief laag, maar het aantal ingeschreven studenten op HBO en WO opleidingen is toegenomen.

9.8 Bereikbaar Westland

In 2040 stroomt het verkeer ondanks de toegenomen verkeersbewegingen soepel door op de doorgaande wegen, met aanzienlijk minder schadelijke uitstoot. Het streven is dat meerdere hoogwaardige openbaar vervoer of

licht raillijnen en regionale snelfietsverbindingen Westland in 2040 beter verbinden met Den Haag, Rijswijk, Delft, Maassluis en Rotterdam. De (capaciteit van) wegen benutten we beter door het personen- en goederenvervoer efficiënter over de dag te verdelen en deel te nemen aan publiek-private samenwerkingen. Door de inzet van slimme systemen en zelfrijdende voertuigen kan het verkeer worden gestuurd en verdeeld over het wegennet in tijd en ruimte. Daarnaast prikkelen we de reiziger door slimme inzet van mobiliteitsmanagement om een ander vervoermiddel dan de auto te pakken.

In 2030 moet op grond van het Klimaatakkoord de CO₂-uitstoot van het wegverkeer met ca. 50% zijn gereduceerd. De MRDH bereidt samen met gemeenten een actieplan voor, waarbij we het OV en de fiets

stimuleren, het wagenpark schoner maken en inzetten op gedragsbeïnvloeding.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Mobiliteit en bereikbaarheid zijn van cruciaal belang voor Westland; dit geldt zowel voor vervoer van personen als goederen. Onze welvaart danken we grotendeels aan

de tuinbouwproducten die ons gebied in en uit gaan. Er zijn ook veel dagelijkse verplaatsingen tussen woon- en werklocaties. Economische groei en toename van het aantal woningen zorgen voor toenemende drukte op de wegen. Omdat we Westland optimaal verbonden willen houden, werken we samen met stakeholders om verkeersknelpunten en infrastructuur voor het openbaar vervoer en voetgangers aan te passen. Ook realiseren we fietspaden door de hele metropoolregio. De inzet op het versterken van voet- en fietspaden en openbaar vervoer als alternatief voor de auto is essentieel om Westland bereikbaar en leefbaar te houden. In de dorpscentra betekent dat ook centrale parkeervoorzieningen, waarbij dubbel ruimtegebruik de voorkeur heeft.

De nationale en Europese regelgeving voor lucht, geluid en externe veiligheid wordt steeds strenger. Daardoor is onder andere de luchtkwaliteit in Westland de afgelopen decennia sterk verbeterd. Bronmaatregelen zijn veruit het meest kosteneffectief, zoals we zien bij motoren en voertuigen. Ook energielabels, het rijden op elektriciteit en waterstof en innovaties, waaronder adaptieve cruise control, voertuiggeleiding en stillere banden, zorgen voor schoner, stiller en veiliger verkeer.

Westland wil het schoner worden van voertuigen zoveel mogelijk faciliteren, onder andere door een goede laadpalen-infrastructuur aan te leggen. Maar ook versterking en verduurzaming van openbaar vervoer en gebruik van de fiets spelen een grote rol. De fiets- en OV-routes

moeten zodanig zijn, dat de fiets en het openbaar vervoer goede alternatieven zijn voor de auto. Ook biedt het netwerk van wandel-, fiets-, ruiters- en vaarroutes de mogelijkheid voor aantrekkelijke verplaatsing tussen de dorpen. Het bieden van voldoende maatwerk- en doelgroepenvervoer op plekken waar onvoldoende regulier openbaar vervoer is, is voor iedereen essentieel om goed aan de maatschappij deel te kunnen nemen. Belangrijke ontwikkelingen hierin zijn (nieuwe) vormen van vervoer, waarin doelgroep en openbaar vervoer samenkomen.

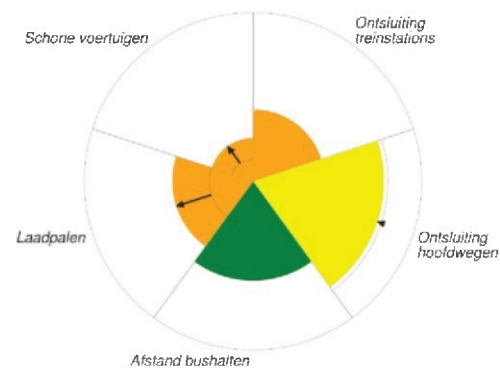
Samen met Rijk en regio

Ons verkeersnetwerk houdt niet op bij de gemeentegrens. Het aanpassen van infrastructuur van het hoofdwegenet en maatregelen in het kader van beter openbaar vervoer en snelfietspaden zijn veelal Westland overstijgend en vergen grote investeringen. Hierdoor kunnen deze alleen in samenwerking met Rijk, regio en andere stakeholders tot stand komen. Deze stakeholders nemen bij het verlenen van concessies in het openbaar vervoer structureel de energietransitie als uitgangspunt mee. Het Rijk en de provincie Zuid-Holland willen dat vanaf 2025 alle nieuwe openbaar vervoerbussen zero emissie zijn. De belangenverenigingen in de logistiek zorgen ervoor dat biobrandstof breder beschikbaar komt. En ook het bedrijfsleven draagt bij aan een duurzamere logistiek: LNG (liquefied natural gas), elektrisch rijden, biodiesel, efficiënter en multimodaal transport (Bron: VNO-NCW Bedrijfslevenvisie GPWO).

De belangenverenigingen in de logistiek zorgen ervoor dat biobrandstof breder beschikbaar komt. En ook het

bedrijfsleven draagt bij aan een duurzamere logistiek: LNG (liquefied natural gas), elektrisch rijden, biodiesel, efficiënter en multimodaal transport (Bron: VNO-NCW Bedrijfslevenvisie GPWO).

In de Duurzaamheidsbalans 2018 is binnen de voorraad infrastructuur en bereikbaarheid met name te zien dat er op het gebied van laadpalen en schone voertuigen grote sprongen zijn gemaakt. De ontsluiting op treinstations is aan de lage kant terwijl de ontsluiting op hoofdwegen na de vele investeringen van de afgelopen jaren goed is.

De provincie benoemt in haar Omgevingsvisie expliciet de versterking van de regionale bereikbaarheid van de Greenports:

Door investeringen in kwaliteit, product- en procesinnovatie, maar ook in logistiek wil de provincie nieuwe markten aanboren. Zo kan de sector haar positie van wereldmarktleider behouden. De nabijheid van de mainport Rotterdam blijkt hierin cruciaal. Het gebruik van containers bij vervoer van versproducten neemt snel toe. De provincie wil daarom, samen met bedrijfsleven en andere overheden, het verbindend logistieke netwerk tussen greenports, mainport(s) en achterland versterken.

Belangrijke opgave voor de greenport Westland/Oostland en Barendrecht is het verbeteren van de interne ontsluitingsstructuur en integratie in het logistieke netwerk van de Rotterdamse haven. De doorstroom van het vrachtverkeer wordt verbeterd. Door de oplopende kosten, de congestie en het oplopende tekort aan chauffeurs lijken rails en water een steeds interessanter alternatief. De agrologistieke handels- en transportcentra moeten daarom zo optimaal mogelijk worden aangesloten op de verschillende mogelijkheden (weg, water en rail), zodat zij elkaar kunnen vervangen, indien wenselijk. Het liefst zien we dat iedereen van alle modaliteiten gebruik kan maken, zodat alle stromen zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet kunnen worden, zowel in de Rotterdamse haven als daarbuiten.

10

BEVLOGEN BESTUREN

Westland is een gemeente met een krachtige economie en een sterke gemeenschapszin. Het is goed toeven aan de kust, op en rond de vele watergangen en in de levendige dorpen. De Westlandse bevolking is ondernemend en altijd op zoek naar mogelijkheden om verder te komen. We maken als gemeente graag gebruik van dat ondernemerschap, zowel op gebied van economie, samenleving als leefomgeving. We bieden binnen duidelijke kaders ruimte aan eigen initiatieven, vanuit de overtuiging dat onze inwoners en ondernemers als geen ander weten wat Westland nodig heeft om welvarender, sterker en leefbaarder te worden. Wij vinden open, betrouwbaar, geloofwaardig en herkenbaar besturen belangrijk.

Een wendbare, flexibele, deskundige en betrouwbare ambtelijke organisatie is een voorwaarde voor alles waar de gemeente Westland voor staat. Investeren in voldoende bekwame medewerkers is een must, net als investeren in adequate technologische ondersteuning. Door op een nieuwe manier te gaan werken, starten we met het realiseren van een veranderorganisatie op het terrein van ICT en het ontwikkelen van innovatieve dienstverleningsconcepten. Onze ambitie is een lerende organisatie neer te zetten, waar ieders talent wordt gestimuleerd en gewaardeerd, waar iedereen gezamenlijk bijdraagt aan het oplossen van veelal complexe problemen en daarbij open staat voor vernieuwende ideeën. Daar waar wij beleid ontwikkelen, gaan wij in dialoog met

onze inwoners en partners. Zo worden we een organisatie waar sensitiviteit voor de maatschappelijke veranderingen en de bestuurlijke en politieke werkelijkheid in de genen zit. En vooral: een organisatie waar met plezier gewerkt wordt.

We streven naar een evenwichtige financiële positie, die ons in staat stelt onze ambities te realiseren en slagkracht biedt om met tegenvallers om te gaan. Zowel nu als in de komende jaren. Geld van de gemeente moet ten gunste komen van de gemeenschap. We willen als gemeente financieel in balans blijven, ondanks alle claims en vraagstukken die op ons afkomen.

11

VAN VISIE NAAR UITVOERING

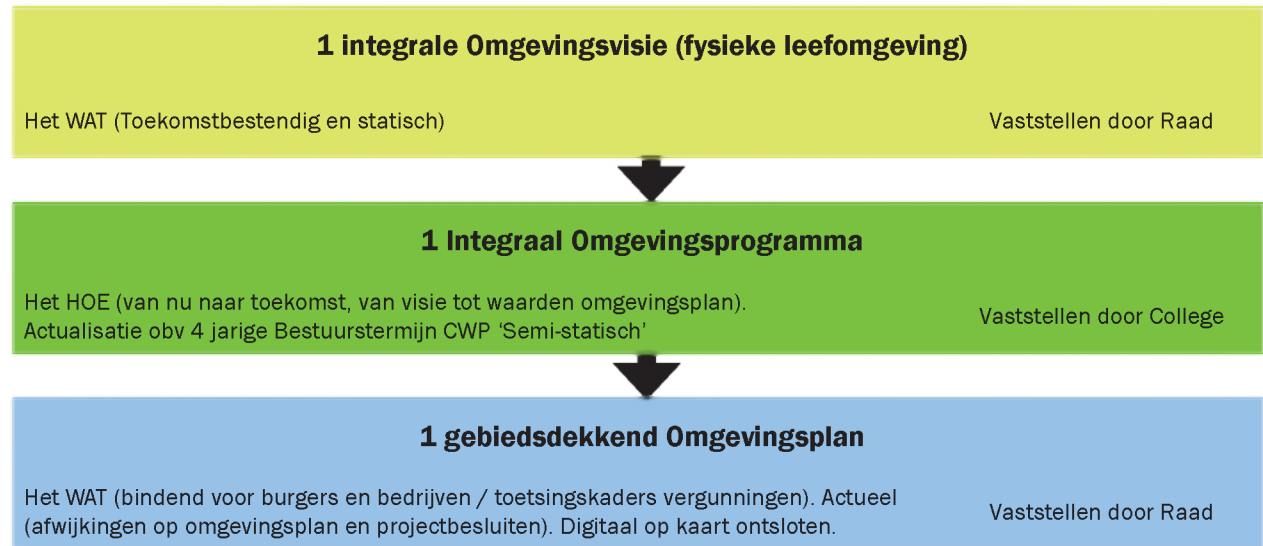

Alle belangrijke ruimtelijke thema's voor Westland zijn terug te vinden in deze Omgevingsvisie. De plannen van de gemeente op het gebied van people, planet en profit staan uitgebreid beschreven. Maar wat gebeurt er hierna? Hoe zorgen we ervoor dat de langetermijnvisie in al onze beleidsplannen wordt opgenomen, zodat we daadwerkelijk stap voor stap naar onze stip op de Westlandse horizon kunnen toewerken?

De Omgevingsvisie als onderdeel van de beleidscyclus

De Omgevingsvisie schetst het verhaal van de toekomst van Westland, voor de lange termijn (10 tot 20 jaar). Daarbij kiezen we een juiste mix tussen betrouwbaarheid, continuïteit en flexibiliteit. Leidende ambities en kernopgaven voor Westland 2030 en 2040 vormen het strategisch beleid, dat voor langere termijn wordt vastgelegd. Het is een (wens)beeld voor de toekomst, zonder dat het eindbeeld vastligt. Zo behouden we voldoende ruimte om op externe ontwikkelingen te reageren, initiatieven te ontplooiën en afwegingen te maken.

Na vaststelling van de Omgevingsvisie 1.0 gaan we de kernopgaven en ambities voor Westland verder uitwerken met keuzes op gebiedsniveau. Na de definitieve vaststelling in de Raad zal de Omgevingsvisie 2.0, tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet, fungeren als gemeentelijke Structuurvisie als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. De omgevingsvisie is na vaststelling een juridisch bindend document voor de gemeente Westland.

Een jaar na het vaststellen evalueren we of de Omgevingsvisie in de praktijk voldoende handvatten biedt. Indien nodig zullen we de visie bijstellen.

Omgevingsprogramma

We maken één integraal inhoudelijk omgevingsprogramma voor de uitwerking van beleid, met concretere doelen, aanpak en fase. Dit schetst op hoofdlijnen het 'hoe' van de visie en kan periodiek, bijvoorbeeld elke vier jaar, geactualiseerd worden, zodat een nieuw college accenten kan aanbrengen in de realisatie van de visie. De verschillende thema's en sectoren blijven wel afzonderlijk zichtbaar, bijvoorbeeld in afzonderlijke hoofdstukken, zodat een eventuele herziening op onderdelen zonder al te veel problemen kan plaatsvinden.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is een kaderstellend plan. Het bevat regels die juridisch bindend zijn voor inwoners en bedrijven en beschrijft kaders waarbinnen initiatieven kunnen worden ontplooid en afgewogen. Tegelijk is het een dynamisch plan met voldoende ruimte om veranderende wensen en behoeften op te vangen.

De rol van de gemeente

Gemeente Westland wil de dienstverlening, alle interactie met burgers, bedrijven en instellingen, zo goed mogelijk vormgeven. De gemeente staat open voor initiatieven van inwoners, ondernemers en instellingen. Deze initiatieven komen regelmatig binnen, via veel verschillende ingangen en op allerlei manieren. Om te voorkomen dat onduidelijk is hoe een initiatief wordt opgepakt,

maken we één toegang op de website voor het indienen van initiatieven. Complexe initiatieven, die tot uiting komen in de fysieke leefomgeving, handelen we af via de Initiatieven Tafel Westland (ITW). De initiatiefnemer mag zijn initiatief daar toelichten en in gesprek gaan met inhoudelijk specialisten en ketenpartners. Hierdoor is het mogelijk in korte tijd een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het initiatief. De tafel doet eerst een uitspraak over de wenselijkheid en vervolgens over de haalbaarheid. Dit alles zal leiden tot één integraal advies, kortere doorlooptijden en betere kwaliteit van het advies. Op het gebied van directe klantcontacten scoren we goed, maar we zien mogelijkheden tot verbetering. Onder andere bij de samenwerking tussen afdelingen en de digitale dienstverlening.

Voor de gemeentelijke dienstverlening hebben we de volgende doelstellingen bepaald, de 5 B's:

- Betrouwbaarheid;
- Betrokkenheid;
- Bereikbaarheid;
- Brede blik;
- Burger-, bedrijven- en instellingengerichtheid.

Medewerkers van Westland spelen een cruciale rol bij het behalen van die doelstellingen. Ons gedrag en handelen zal gekenmerkt worden door een houding van samenwerking, oplossingsgerichtheid en alertheid op de belangen van de inwoners, bedrijven en instellingen. Dat betekent een slim georganiseerde dienstverlening, afgestemd op de doelgroepen en procedures die niet belemmeren, maar wel beschermen.

Eind 2019 wordt de Gemeentewet gewijzigd, zodat we participatie nog veel breder in kunnen zetten. De VNG zal daarvoor aan het einde van 2019 met een modelverordening komen over de betrokkenheid van inwoners bij verschillende beleidsfasen. Daarna stellen we als gemeente Westland een participatieverordening op. In de voorbereiding op deze verordening is de raads werkgroep Omgevingswet actief betrokken bij de verschillende participatiemomenten.

Postadres: Postbus 150, 2670 AD Naaldwijk
Bezoekadres: Verdilaan 7, 2671 VW Naaldwijk
T 14 0174
Whatsapp via 06-13 79 70 20
E info@gemeentewestland.nl
I www.140174.nl